

Analiza učinaka poslovnih inkubatora u Hrvatskoj

Črep, Mia

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:211:952294>

Rights / Prava: [Attribution-NoDerivs 3.0 Unported](#) / [Imenovanje-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-28**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
VARAŽDIN**

Mia Črep

**ANALIZA UČINAKA POSLOVNIH
INKUBATORA U HRVATSKOJ**

DIPLOMSKI RAD

Varaždin, 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ž D I N

Mia Črep

Matični broj: 0016116570 5

Studij: *Ekonomika poduzetništva*

ANALIZA UČINAKA POSLOVNIH INKUBATORA U HRVATSKOJ

DIPLOMSKI RAD

Mentor/Mentorica:

Doc. dr. sc. Irena Kedmenec

Varaždin, rujan 2020.

Mia Črep

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj završni/diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Autor/Autorica potvrdio/potvrdila prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

Sažetak

Tema ovog diplomskog rada odnosi se na istraživanje učinkovitosti poslovnih inkubatora u Republici Hrvatskoj. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva sve je važniji aspekt razvoja cjelokupnog gospodarstva neke zemlje. Tako prepoznata važnost poticanja malog i srednjeg poduzetništva dovodi do sve većeg značaja poduzetničkih potpornih institucija. U ovom diplomskom radu provedeno je anketno istraživanje u kojem su sudjelovala 24 poslovna inkubatora Republike Hrvatske. Također, provedena je analiza izabranih financijskih pokazatelja na temelju 196 poduzeća stanara koji posluju u sklopu poslovnih inkubatora koji su sudjelovali u anketnom istraživanju. Anketnim istraživanjem utvrđeni su mnogobrojni učinci i važnost poslovnih inkubatora. Prema anketnom istraživanju većina poduzeća stanara poslovnih inkubatora nalazi se u fazi početka poslovanja i razvoja ideje koju žele realizirati ili u fazi u kojoj je prvi proizvod/usluga dovršen te im je trenutni cilj razvoj prodaje istih. Također, utvrđeno je kako se većina poduzetnika koji posluju u sklopu poslovnih inkubatora nalazi u svojim tridesetim godinama života. Poduzeća stanari najviše koriste usluge poslovnog savjetovanja i podrške u poslovanju te edukacijske programe koje im nudi poslovni inkubator. Analizom odabranih financijskih pokazatelja utvrđeni su statistički izračuni minimum, maksimum, medijan, aritmetička sredina i standardna devijacija za varijable ukupna aktiva, ukupni prihodi, dobit/gubitak, profitna marža i starost poduzeća za promatrana poduzeća stanare anketiranih poslovnih inkubatora. Također, utvrđeno je u kojem rasponu se kreće ukupna aktiva, ukupni prihodi, dobit/gubitak i profitna marža za većinu promatranih poduzeća stanara. Može se zaključiti kako većina promatranih poduzeća stanara ostvaruje ukupne godišnje prihode u vrijednosti do 500.000,00 kn te godišnju dobit u vrijednosti do 50.000,00 kn.

Ključne riječi: poslovni inkubatori; poticanje poduzetništva; poduzetnička infrastruktura; inkubacija; poduzeća stanari; poduzetnički inkubatori; inkubatori za nove tehnologije

Sadržaj

Sadržaj.....	iii
1. Uvod.....	1
2. Metode i tehnike rada	2
3. Poticanje poduzetništva	3
3.1.1. Poticanje poduzetništva u Europskoj uniji.....	3
3.1.2. Poticanje poduzetništva u Republici Hrvatskoj	4
4. Poduzetničko okruženje i infrastruktura.....	6
4.1. Poduzetnička infrastruktura u Republici Hrvatskoj.....	7
5. Poslovni inkubatori kao potpora osnivanju i razvoju poduzeća	13
5.1. Povijest poslovnih inkubatora.....	14
5.2. Razvoj i vrste poslovnih inkubatora	15
5.2.1. Faze inkubacije	16
5.3. Poslovni inkubatori kao alat u edukaciji za poduzetništvo	17
6. Poslovni inkubatori u Republici Hrvatskoj.....	19
7. Istraživanje	23
7.1. Anketno istraživanje	23
7.1.1. Uvodna razmatranja	23
7.1.2. Metodologija anketnog istraživanja.....	24
7.1.3. Anketa i rezultati ankete	24
7.2. Analiza izabranih financijskih pokazatelja poduzeća stanara.....	44
7.2.1. Uvodna razmatranja	44
7.2.2. Metodologija analize izabranih financijskih pokazatelja	44
7.2.3. Rezultati analize izabranih financijskih pokazatelja	45
8. Zaključak	54
Popis literature	57
Popis slika, tablica i grafikona.....	59
Prilozi	60

1. Uvod

Tema ovog diplomskog rada je analiza učinaka poslovnih inkubatora u Hrvatskoj. Predmet istraživanja navedenog diplomskog rada je poslovanje i razvoj poslovnih inkubatora u Hrvatskoj. Temeljem znanstvene i stručne literature nastoji se pojasniti važnost poticanja malog gospodarstva i poduzetništva te značenje poduzetničkog okruženja i infrastrukture. Nadalje, nastoji se pojasniti važnost poslovnih inkubatora kao potpora osnivanju i razvoju poduzeća te važnost poslovnih inkubatora kao alat u edukaciji za poduzetništvo. Poslovni inkubatori kao takvi jedan su od načina poticanja poduzetništva. Oni osiguravaju novonastalim poduzećima okruženje u kojem imaju potrebne predispozicije za ulazak u poduzetnički pothvat, daljnji razvoj poslovanja te u konačnici opstanak na tržištu. Cilj rada je utvrditi učinke poslovanja poslovnih inkubatora u Hrvatskoj, probleme i prepreke sa kojima se najčešće susreću te moguća poboljšanja u tom segmentu gospodarstva. S obzirom da se poslovni inkubatori kao i ostali oblici poduzetničko potpornih institucija ne spominju često te su rijetko predmet istraživanja, navedena tema izazvala je interes za provođenjem istraživanja te pisanjem diplomskog rada na tu temu.

Uključujući uvod i zaključak, rad je formiran u 8 poglavlja. Nakon uvodnih razmatranja u drugom poglavlju pojašnjene su metode i tehnike korištene pri izradi ovog rada. Trećim poglavljem započinje teorijski okvir rada u kojem je opisano poticanje poduzetništva u Europskoj uniji te poticanje poduzetništva u Republici Hrvatskoj. Četvrto poglavlje odnosi se na poduzetničko okruženje i infrastrukturu općenito te detaljnije pojašnjenje poduzetničke infrastrukture Republike Hrvatske prema Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture. U petom poglavlju govori se o poslovnim inkubatorima kao potpori osnivanju i razvoju poduzeća. Također, opisana je povijest nastanka, razvoj i vrste poslovnih inkubatora. U šestom poglavlju govori se o načinu poslovanja inkubatora u Hrvatskoj te su nabrojani trenutno registrirani poslovni inkubatori prema Jedinostvenom registru poduzetničke infrastrukture Republike Hrvatske. Sedmim poglavljem započinje istraživački dio rada. Pojašnjen je tijekom anketnog istraživanja od prikupljanja početnih podataka, formiranja anketnih pitanja do analize dobivenih podataka. Također, pojašnjen je tijekom analize izabranih financijskih pokazatelja poduzeća stanara. Analiza je započela prikupljanjem popisa poduzeća stanara i vrijednosti izabranih financijskih pokazatelja na temelju kojih su formirane tablice s izračunima te su u konačnici prikazani rezultati provedene analize. U posljednjem poglavlju izveden je zaključak rada. Na kraju rada naveden je popis literature, popis slika, tablica i grafikona te se u prilogu rada nalaze anketna pitanja ispitana u provedenom istraživanju.

2. Metode i tehnike rada

Kako bi se u radu iznijele relevantne informacije i spoznaje, bilo je potrebno provesti analizu dostupne literature te je metodom prikupljanja podataka akumulirana potrebna znanstvena i stručna literatura. Nakon proučene literature za iznošenje informacija u radu korištena je metoda deskripcije. Metodom kompilacije, za izradu teorijskog dijela rada korišteni su znanstveni članci te istraživački radovi drugih autora s istog područja istraživanja čiji su rezultati, opažanja, zaključci i spoznaje pravilno izneseni u radu. Također, korišteni su stručni izvori, točnije Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture, Registar godišnjih financijskih izvještaja te vjerodostojni internetski izvori institucija Republike Hrvatske te ostali internetski izvori vezani za temu diplomskog rada.

Za istraživački dio rada također su korištene znanstvene metode kako bi se došlo do što relevantnijih rezultata. Pretragom Jedinstvenog registra poduzetničke infrastrukture Republike Hrvatske izrađen je popis trenutno registriranih poslovnih inkubatora na kojima će se provoditi anketno istraživanje. Metodom anketiranja na temelju anketnog upitnika prikupljeni su podaci, mišljenja i stavovi o predmetu istraživanja. Grafičkim prikazivanjem te metodom deskripcije prikazani su i opisani rezultati anketnog istraživanja. Kontaktiranjem poslovnih inkubatora putem e-maila i telefonskog poziva te pretraživanjem vjerodostojnih internetskih stranica izrađen je popis poduzeća stanara na temelju kojih je provedena analiza odabranih financijskih pokazatelja. Vrijednosti odabranih financijskih pokazatelja za promatrana poduzeća prikupljene su pretragom Registra godišnjih financijskih izvještaja. Na temelju prikupljenih podataka provedena je jednostavna statistička analiza izračunom minimuma, maksimuma, medijana, aritmetičke sredine te standardne devijacije za odabrane financijske pokazatelje. Nakon provedene analize dobiveni rezultati prikazani su metodom tabelarnog, grafičkog i opisnog prikazivanja.

3. Poticanje poduzetništva

U svim razvijenim zemljama i mnogim zemljama u razvoju uviđa se značajnost malog gospodarstva i poduzetništva u evoluciji nacionalnih ekonomija. Svaka zemlja ulaže velike napore kako bi putem potpunih državnih institucija i nevladinih organizacija potaknula i ostvarila povoljnu poduzetničku klimu te ohrabrila poduzetnike.

3.1.1. Poticanje poduzetništva u Europskoj uniji

Briga o izvoru radnih mjesta i blagostanja u društvu i regiji potaknuta je konstantnim globalnim promjenama i sve jačim konkurentskim pritiscima. Uspješna budućnost poslovanja i industrije u Europskoj uniji potiče se politikama kojima se nastoji ojačati konkurentnost industrije i poduzetništva kako bi se stvorilo povoljnije poslovno okruženje za otvaranje radnih mjesta i gospodarski rast. Postoji niz programa Europske unije kojima se malim i srednjim poduzećima pomaže u pristupu na tržišta, otvaranju novih poduzeća, ostvarivanju ideja, internacionalizaciji, korištenju financijskih sredstava, razvoju tehnologija te rastu poduzeća („Uspješna budućnost poslovanja i industrije u Europi“, 2018).

Važnost poduzetništva u okvirima Europske unije priznata je na gospodarskoj i na političkoj razini. Spoznaja o važnosti uloge poduzetništva rezultirala je plasmanom brojnih programa i strategija poticanja poduzetništva od strane različitih europskih institucija, razvojnih agencija i ostalih organizacija. Jedan od poticajnih programa je Akt o poticanju malog i srednjeg poduzetništva kojemu je zadaća promicati ideju za stvaranje najpovoljnijeg okruženja za rast i razvoj poduzetništva. Akt je temeljen na deset načela koje su vodič za implementaciju novih politika EU i zemalja članica. Nadalje, Akt obuhvaća prijedloge izmjene zakona vezanih za smanjenje birokracije, pojednostavljenje procedure dobivanja državnih potpora, smanjenje poreza na dodanu vrijednost i slično. Također, Europska komisija pokrenula je Program za konkurentnost i inovacije (CIP) kojim podupire inovativnost i razvoj inovacija pružanjem različitih potpora, osiguranjem lakšeg pristupa financiranju, potporom inovacijskim aktivnostima i potiče na međunarodnu suradnju (Grgić, Bilas i Franc, 2010, str.76-79).

Navedeni program za poticanje konkurentnosti i inovacija bio je aktualan u razdoblju od 2007. godine do 2013. godine te je prvenstveno bio namijenjen malim i srednjim poduzećima, međutim njegova sredstva mogli su koristiti i istraživački centri, javne institucije te institucije koje djeluju na području promicanja i podupiranja poduzetništva. U okviru programa za poticanje konkurentnosti i inovacija navodi se tridesetak primjera dobre prakse

te se na taj način ukazuje na učinkovitost istog. Jedan od primjera uspješnog projekta u sklopu CIP programa je Buy Smart+ Green Procurement in Europe (BUY SMART+) kojem je glavni cilj poticati "zelenu energiju" u sedam država članica te prenijeti dobru praksu na osam država članica koje su još na početku u tom pogledu. Drugi primjer uspješnog projekta je RURAL-INCLUSION-e-Government Lowering Administrative Burdens for Rural Businesses kojem je cilj usvajanje naprednih softvera koji će olakšati odnosno smanjiti administraciju poduzećima u ruralnim područjima. Nadalje, postoje još mnogobrojni uspješni projekti proizašli iz CIP programa iz sektora okoliša, znanosti i tehnologije, energetike te ekonomije i poduzetništva. Nastavak tog programa je program COSME. Njegova glavna zadaća je smanjenje nezaposlenosti, olakšavanje uvjeta za poslovanje, jačanje konkurentnosti i održivosti gospodarstva EU, rast i razvoj malih i srednjih poduzeća te stvaranje pozitivne poduzetničke klime. Navedeni program usvojen je za razdoblje od 2014. godine do 2020. godine. Značajno je da COSME sufinancira rad najveće poslovne mreže u Europi (Enterprise Europe Network-EEN) koja obuhvaća 600 partnerskih organizacija u 54 zemlje. Europska poduzetnička mreža potiče suradnju malog i srednjeg poduzetništva iz različitih zemalja te pruža informacije i pomoć pri pronalasku poslovnog partnera u EU i šire, nudi savjete o financiranju, pruža potporu inovacijama te predstavlja poveznicu između europskih institucija i MSP. Promicanje poduzetništva i poduzetničke kulture jedan je od četiri glavna cilja programa COSME. Akcijskim planom poduzetništva 2020 (Entrepreneurship 2020 Action Plan) nastoji se zajednički djelovati na europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Tri glavna područja navedenog plana su obrazovanje za poduzetništvo, mentoriranje određenih grupa poduzetnika te poboljšanje poslovnog okruženja kako bi poduzetnici mogli rasti. COSME već podržava Europsku mrežu mentora za žene poduzetnice te Erasmus za mlade poduzetnike („Europski fondovi“, bez dat.; „Enterprise Europe Network“, bez dat.).

3.1.2. Poticanje poduzetništva u Republici Hrvatskoj

Svaki poduzetnik realizacijom svoje ideje i pokretanjem poslovnog pothvata doprinosi razvoju poduzetništva te potiče razvoj cjelokupnog gospodarstva. Malo gospodarstvo i poduzetništvo smatraju se jednom od pokretačkih snaga svakog gospodarstva te su temelj uspješnosti Republike Hrvatske u tom segmentu. Kako bi nastavila poticati poduzetništvo u rastu i razvoju, Hrvatska mora koristiti znanja i iskustva razvijenih zemalja te razvijati poduzetničku kulturu jer je ona važan činitelj gospodarstva (Rajsman, Petričević i Marjanović 2013, str. 250-251).

U Republici Hrvatskoj Vlada planira, provodi i nadzire poticajne mjere i programe namijenjene razvoju svih područja zemlje. Uklanjanjem administrativnih prepreka, jačanjem

proizvodnje i izvoza, izgradnjom poduzetničkih zona, povećanjem broja malih i srednjih poduzeća, povećanjem broja zaposlenih te ulaganjem u razvoj, obrazovanje i nove tehnologije nastoji se doprinijeti povećanju konkurentnosti zemlje na brojnim tržištima. Brojne organizacije i institucije surađuju sa Vladom Republike Hrvatske radi promicanja poduzetništva. Neke od važnijih institucija za to područje su: Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije, Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Fond za razvoj i zapošljavanje, Fond za regionalni razvoj, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatski savez zadruga i Hrvatska udruga poslodavaca (Grgić i sur., 2010, str.83-84).

Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta je centralna institucija zadužena za provedbu programa Vlade na razini poduzetništva i malog gospodarstva. U svojem djelovanju Ministarstvo surađuje sa Hrvatskom agencijom za malo gospodarstvo te ostalim ministarstvima i državnim tijelima. Ministarstvo osiguranjem sredstava za programe kreditiranja poduzetništva i potporama za razvoj poduzetničkih centara, poslovnih inkubatora i poslovnih zona izravno potiče stvaranje atmosfere za razvoj gospodarstva, poduzetništva i društva u cjelini (Buble i Kružić, 2006, str. 196).

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije, u nastavku HAMAG BICRO, osnovana je od strane Vlade Republike Hrvatske s ciljem poticanja malog i srednjeg poduzetništva. HAMAG BICRO je neprofitna financijska organizacija koja kao osnovne djelatnosti obavlja poticanje osnivanja i razvoja subjekata malog gospodarstva, poticanje ulaganja, financiranje i davanje jamstava, davanje potpora za zapošljavanje, razvoj suvremenih tehnologija, sudjelovanje na međunarodnim sajmovima, poticanje razvoja poduzetništva žena i mladih te druge stručne poslove. Također, omogućuje poduzetnicima dobivanje kredita koji inače ne bi uspjeli dobiti jer ne ispunjavaju uvjete poslovnih banaka. U brojne programe kreditiranja poduzetnika početnika, malih i srednjih poduzeća uključena je i Hrvatska banka za obnovu i razvitak, u nastavku HBOR. HBOR ima ulogu razvojne banke koja je zadužena za kreditiranje obnove i razvitka hrvatskog gospodarstva (Kolaković, 2006, str. 98-100).

Osim financiranja obnove i razvitka gospodarstva djelatnosti HBOR-a su: financiranje infrastrukture, poticanje izvoza, potpora razvoju malog i srednjeg poduzetništva, poticanje zaštite okoliša te osiguranje izvoza hrvatskih roba i usluga od netržišnih rizika. Osnivač i vlasnik u punom postotku HBOR-a je Republika Hrvatska („Hrvatska banka za obnovu i razvitak“, bez dat.).

4. Poduzetničko okruženje i infrastruktura

Svaki poduzetnik sa svojim poduzećem bori se za mjesto na tržištu, opstanak i razvoj. Poduzetničko okruženje bitna je stavka pri samom osnivanju poduzeća no i kasnije kada svako poduzeće zauzima određenu poziciju na tržištu te se dalje razvija i raste.

Na poslovno okruženje i same poduzetničke aktivnosti utječu ekonomski, institucionalni, politički i društveno-kulturni okviri cijele zemlje. Glavni cilj je stvaranje takvih politika koje bi pozitivno djelovale na sve poduzetničke aktivnosti te u širem smislu poticale razvoj okruženja u kojem je svaki poduzetnik motiviran za pokretanje poslovnog pothvata. Glavna prepreka razvoju poduzetništva su pravni sustav i administrativni propisi zemlje, stoga je cilj stvoriti specijalizirane institucije koje bi pružale poduzetnicima dostupnost svih potrebnih informacija o tržištu, regulativama, propisima i poslovnim prilikama. Nadalje, stvaranje pogodnog poslovnog okruženja koje bi djelovalo poticajno za razvoj novih poduzetničkih ideja, te poticanje efikasnog poslovanja pristupom fizičkoj infrastrukturi, zemljištu, prometnicama, komunikacijskoj mreži te financijskim sredstvima (Grgić i sur., 2010, str. 73).

Stupanj organiziranosti društvene zajednice i države uvelike utječe na uspješnost djelovanja tvrtki i poduzetnika kao pojedinca. U svakom segmentu poslovanja potrebne su različite usluge i potpore od strane države i društvene zajednice, poput sredstava zakonskih propisa i ustanova koje nazivamo infrastrukturom. Nadalje, razlikujemo društvenu, fizičku i institucijsku infrastrukturu. Dio infrastrukturnih djelatnosti u nadležnosti je države dok je drugi dio vezan za vrijednosti društvene zajednice, kulturu te razinu razvijenosti gospodarstva države. Društvenu infrastrukturu sačinjavaju institucije koje omogućuju primjenu propisa i uredba te funkcioniranje pravnog poretka. S druge strane, fizička infrastruktura obuhvaća sustave vezane uz prometnu povezanost, komunikacijske kanale, energetske sustave, komunalnu infrastrukturu i slično. Institucijska infrastruktura obuhvaća uslužne djelatnosti s područja informiranja, financijskog poslovanja, obrazovanja, ispitivanja kvalitete, normizacije, zaštite intelektualnog vlasništva, mjeriteljstva i ostalo. Također, u institucijsku infrastrukturu ubrajaju se institucije za potporu poduzetništvu kao što su poduzetnički inkubatori i tehnološki parkovi (Vajić, Andrašec, Ban, Godtfredsen, Kuvačić i Maleš 1994, str. 37-38).

4.1. Poduzetnička infrastruktura u Republici Hrvatskoj

U poticanju poduzetništva i cjelokupnog okruženja za poduzetništvo bitna je uloga države i lokalnih zajednica. Kao podrška i poticaj razvoju malog gospodarstva i napretku poduzetnika uvelike mogu pridonijeti različiti oblici potpornih institucija (Kolaković, 2006, str. 98).

Prema Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture u širem smislu poduzetnička infrastruktura predstavlja sve prostorno specifične oblike odvijanja različitih poduzetničkih aktivnosti koje su rezultat dobro organiziranog i osmišljenog prostorno-razvojnog koncepta Republike Hrvatske. U užem smislu navedenog Zakona poduzetnička infrastruktura je sustav poduzetničkih zona i poduzetničkih potpornih institucija Republike Hrvatske. Osnovni cilj i svrha unapređenja poduzetničkog okruženja i razvoja poduzetničke infrastrukture je poticanje gospodarskog rasta, ravnomjernog regionalnog razvoja Republike Hrvatske, poticanje poduzetništva te povećanje investicija i zaposlenosti unutar područja na kojem se poduzetnička infrastruktura gradi. Također, stvaranje potpuno infrastrukturno opremljenih poduzetničkih područja s visokom razinom lokacijske konkurentnosti, kvalitetnom prometnom povezanosti te sustavom poticajnih mjera i povlastica za poslovanje u tim područjima (Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, Članak 2.).

Za ostvarenje gospodarskog rasta i ravnomjernog regionalnog razvoja, povećanje investicija i zaposlenosti te razvoj pojedinih segmenata malog gospodarstva, u Republici Hrvatskoj konstantno se ulaže u mrežu poduzetničke infrastrukture. Najčešći oblici potpornih institucija za poticanje poduzetništva i rast malog gospodarstva su poduzetnički centri, poduzetnički inkubatori, tehnološki centri te ostali oblici potpornih institucija. Takve institucije implementiraju niz poticajnih mjera za poduzetnike kako bi pružile podršku malom gospodarstvu (Buble i Kružić, 2006, str. 199).

Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture zakonom je propisana sistematizirana baza podataka koja se vodi u Ministarstvu gospodarstva, poduzetništva i obrta koje je nadležno za poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije. Svaki subjekt poduzetničke infrastrukture dužan je upisati se u Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture nakon donošenja akta o osnivanju. Također, to je jedan od preduvjeta za korištenje potpora Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta („Središnji državni portal“, 2019).

Poduzetničke zone zajedno sa poduzetničkim potpornim institucijama predstavljaju sustav poduzetničke infrastrukture te su definirane Zakonom o unapređenju poduzetničke infrastrukture. Prema Zakonu poduzetničke zone predstavljaju infrastrukturno opremljena

područja koja su namijenjena obavljanju određenih poduzetničkih i gospodarskih aktivnosti. Glavna karakteristika takvih zona ogleda se u zajedničkom korištenju infrastrukturno opremljenog prostora poduzetnika koji posluju unutar poduzetničke zone. Poduzetnička zona omogućuje im racionalizaciju poslovanja, efikasnost i zajedničko korištenje raspoloživih resursa s ostalim korisnicima (Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, Članak 3., (NN 57/18)).

Prilikom osnivanja poduzetničke zone potrebno je analizirati gospodarsko stanje i interes poduzetnika te prikupiti informacije o gospodarskim zonama koje se nalaze u okruženju. Takvom analizom utvrđuje se postoji li potreba i poduzetnički interes za prostor zone. Osnivanjem poduzetničke zone postižu se mnogobrojni ciljevi koji su usmjereni na razvoj lokalne zajednice i pojedine regije. Otvaraju se nova radna mjesta, aktivira gospodarski razvoj, poduzetništvo i investicije. S gledišta gospodarskih subjekata, prednost izgradnje poduzetničke zone ogleda se u rješavanju problema prostora i infrastrukture. Također, omogućuje se povezivanje poduzetnika smještenih na istom prostoru, omogućena je kvalitetna prometna povezanost s glavnim prometnim pravcima te organiziran sustav poticajnih mjera i povlastica za poslovanje. Sve prednosti poduzetniku omogućuju racionalno i efikasno poslovanje koje rezultira daljnjim rastom i napretkom („Poduzetničke zone“, bez dat.).

Cilj osnivanja i izgradnje poduzetničke zone je povećanje broja gospodarskih subjekata, poboljšanje njihovih poslovnih rezultata, jačanje konkurentnosti, porast zaposlenosti i povećanje proizvodnje u cjelokupnom gospodarstvu. Poduzetničke zone dugoročno rješavaju potrebe poduzetnika vezane uz poslovni prostor što uvelike doprinosi poboljšanju poslovanja. Razvojem poduzetničkih zona u kojima će se odvijati gospodarske djelatnosti istodobno se sprječava i smanjuje devastacija urbanog prostora. Na taj način gradska i seoska naselja nastavljaju se razvijati kao cjeline dok se istodobno čuvaju poljoprivredna i šumska zemljišta te ostali prirodni resursi (Kolaković, 2006, str. 106).

Kako je navedeno u Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture, poduzetničke zone prema veličini ukupne površine dijele se na: mikro zone (do 10 ha), male zone (od 10 do 50 ha), srednje zone (od 50 do 100 ha) i velike zone (veće od 100 ha). Prema tipu aktivnosti koje se obavljaju unutar zone dijele se na: proizvodno-prerađivačke zone, logističko-distribucijske zone te uslužno-mješovite zone. Prema intenzitetu aktivacije raspoložive površine zone kategoriziraju se kao: neaktivne poduzetničke zone (stupanj aktivacije raspoložive površine 0%), zone u inicijalnoj aktivaciji (aktivno < 33% raspoložive površine), srednje aktivne zone (aktivno od 33% < 66% raspoložive površine) i potpuno aktivne zone

(aktivno > 66% raspoložive površine zone) (Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, Članak 7.-9.).

Prema Jedinstvenom registru poduzetničke infrastrukture Republike Hrvatske trenutno je registrirano 253 poduzetničkih zona. U Hrvatskoj postoji velik broj poduzetničkih zona, no nemaju sve izvrsno poslovanje. Glavni cilj Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta vezan uz poduzetničke zone je povećanje isplativosti istih te povećanje broja poduzeća koje posluju u njima. U procesu ostvarivanja tog cilja veliku ulogu imaju jedinice lokalne samouprave jer raspolažu s najkvalitetnijim informacijama iz „prve ruke“, one su osnivači poduzetničkih zona te imaju saznanja što poduzetnici njihove lokalne jedinice žele i trebaju. Atraktivnost pojedine poduzetničke zone ovisi o više čimbenika od kojih je posebno važna njena lokacijska konkurentnost koja se odnosi na prometnu povezanost te blizinu stranih tržišta. Također, ne manje važni čimbenici su infrastrukturna opremljenost te dostupnost kvalificirane i kvalitetne radne snage („Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta“, 2020 ; „Potencijali poduzetničkih zona u Hrvatskoj“, 2017).

Poduzetničke potporne institucije predstavljaju drugi dio poduzetničke infrastrukture Republike Hrvatske. Prema prije navedenom Zakonu one predstavljaju subjekte usmjerene na stvaranje kvalitetnog, korisnički orijentiranog poduzetničkog okruženja u Republici Hrvatskoj. Poduzetničke potporne institucije kao dio ukupne poduzetničke infrastrukture kategoriziraju se kao: razvojne agencije, poduzetnički centri, poslovni inkubatori, znanstveno-tehnološki parkovi, centri kompetencije i slobodne zone (Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, Članak 7.-9.).

Prvo navedene, razvojne agencije zadužene su za operativno provođenje mjera za razvoj gospodarstva i poduzetništva na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, privlačenje investitora te realizaciju projekata poticanja gospodarskog razvoja i poduzetništva. Također, razvojne agencije kao takve, registrirane su pravne osobe koje objedinjuju rad gospodarskih subjekata, poduzetničkih institucija te visokoobrazovnih institucija i centara. Razvojne agencije kategoriziraju se kao: lokalne razvojne agencije, županijske razvojne agencije i razvojne agencije određene djelatnosti. Prema Jedinstvenom registru poduzetničke infrastrukture Republike Hrvatske prema posljednjim podacima u Hrvatskoj je registrirano 50 lokalnih razvojnih agencija, 20 županijskih razvojnih agencija i 6 razvojnih agencija određene djelatnosti (Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, Članak 4., (NN 57/18); „Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta“, 2020).

Poduzetnički centri predstavljaju središta stručne i savjetodavne pomoći prilikom nedostatka informiranosti poduzetnika. Razvijaju se u svim županijama, a zatim u gradovima i općinama, ovisno o broju poduzetnika na određenom području. Neki od osnovnih zadataka poduzetničkih centara su: savjetovanje za vođenje poslovanja, koordinacija poduzetničkih aktivnosti, organizacija dopunskog obrazovanja poduzetnika, promoviranje poduzetništva, pružanje svih informacija vezanih za poduzetništvo i poslovanje na jednom mjestu, upućivanje poduzetnika na specijalizirane oblike pomoći, preuzimanje dijela stručnih poslova, Internet usluge i povezivanje poduzetnika te pomoć u pripremi poslovnih planova za samostalan ulazak u svijet poduzetništva. Prema Jedinostvenom registru poduzetničke infrastrukture trenutno je u Hrvatskoj registrirano 47 poduzetničkih centara (Buble i Kružić, 2006, str. 201 ; „Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta“, 2020).

Poslovni inkubator je lokacijska zajednica malih poduzeća koja tek započinju poslovanje, tzv. start-up poduzeća. To je poseban oblik potpore kojim se olakšava poslovanje poduzetnicima početnicima u prvim godinama poslovanja. U prosjeku korisnicima se omogućuje pomoć prvih sedam godina poslovanja do trenutka kad se osposobe za samostalno poslovanje. Pomoć uključuje korištenje poslovnog prostora i administrativnog servisa po povoljnijim uvjetima. Također, pruža se podrška u stručnom, tehničkom i financijskom aspektu poslovanja (Kolaković, 2006, str. 105-106).

Poslovni inkubatori registrirane su pravne osobe te se prema Zakonu dijele na: poduzetničke inkubatore i inkubatore za nove tehnologije. Poduzetnički inkubatori pružaju podršku u vidu poslovnih usluga i osiguranja potrebnih resursa za poduzetnike što u konačnici rezultira uspješnim razvojem poduzetništva. Inkubatori za nove tehnologije su specijalizirani poslovni subjekti sa fokusom na područje nove i visoke tehnologije koje podržavaju inovativno poduzetništvo te njegov rast (Buble i Kružić, 2006, str. 201-203).

Prema Jedinostvenom registru poduzetničke infrastrukture trenutno su u Hrvatskoj registrirana 52 poslovna inkubatora. Od ukupnog broja poslovnih inkubatora prema podjeli poduzetničkih inkubatora je 40, dok je 12 inkubatora za nove tehnologije („Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta“, 2020).

Znanstveno-tehnološki parkovi nastoje iskoristiti sveukupni potencijal znanstvenih i tehnoloških dostignuća. Nastoje poticati suradnju znanstvenika i gospodarstvenika te pružiti pravnu pomoć i savjete iz područja zaštite prava industrijskog vlasništva kao što su patenti, industrijski dizajn, oznaka izvornosti, žigovi i slično. Prema Jedinostvenom registru poduzetničke infrastrukture trenutno je u Hrvatskoj registrirani jedan znanstveno-tehnološki

park (Buble i Kružić, 2006, str. 201-203 ; „Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta“, 2020).

Prema posljednjim podacima jedini registrirani znanstveno-tehnološki park u Hrvatskoj je STEP RI d.o.o. sa sjedištem u Rijeci. STEP RI d.o.o. kao partner Europske poduzetničke mreže (EEN) te kao bitan dio poduzetničke potporne infrastrukture Republike Hrvatske nudi mogućnost inkubacije, edukacije i poslovnog savjetovanja za poduzetnike u ranim fazama poslovanja. Znanstveno-tehnološki park STEP RI d.o.o. osnovan je 2008. godine od strane Sveučilišta u Rijeci uz podršku Poslovno-inovacijske agencije Republike Hrvatske-BICRO (danas HAMAG-BICRO). Partner u Europskoj poduzetničkoj mreži STEP RI d.o.o. je od 2011. godine. Njegove aktivnosti usmjerene su na poticanje novih tehnologija i znanja u svrhu razvoja poduzetništva, poticanja suradnje znanstvenika i poduzetnika te jačanje poduzetništva temeljenog na znanosti („Sveučilište u Rijeci“, bez dat.).

Centri kompetencije, poslovni subjekti koji razvijaju kompetencije u pojedinim područjima, provode istraživačke projekte razvojnog ili proizvodnog karaktera te s drugim poslovnim subjektima mogu ugovoriti usluge istraživanja u svrhu istraživanja, razvoja i jačanja pojedinih industrijskih grana. Nadalje, usmjereni su na jačanje intelektualnog vlasništva unutar specifičnih tematskih područja. Prema Jedinostvenom registru poduzetničke infrastrukture trenutno je u Hrvatskoj registrirano 9 centara kompetencije (Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, Članak 4., (NN 57/18) ; „Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta“, 2020).

Prema dostupnim podacima iz registra, najranije osnovani centar kompetencije je POLITEHNIKA PULA - Visoka tehničko-poslovna škola s pravom javnosti osnovana 2000. godine od strane Istarske županije. Godine 2001. osnovan je CEPOR - Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva kao drugi centar kompetencije. Osnivači CEPOR-a su: Ekonomski institut Zagreb, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku, Institut za međunarodne odnose, Hrvatska gospodarska komora i Hrvatska obrtnička komora. Nadalje, preostalih 7 centara kompetencije osnovano je 2015. i 2016. godine („Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta“, 2020).

Slobodne zone osnovane su temeljem odluka Vlade Republike Hrvatske te predstavljaju prostor s određenim pogodnostima i posebnim uvjetima rada. Posebne pogodnosti kao što su neplaćanje carinskih pristojba i oslobođenje od obračuna i plaćanja poreza na dodanu vrijednost. Nastanak takvih zona povezan je s razvojem međunarodne trgovine i svjetske podjele rada („Slobodne zone u Hrvatskoj“, 2014).

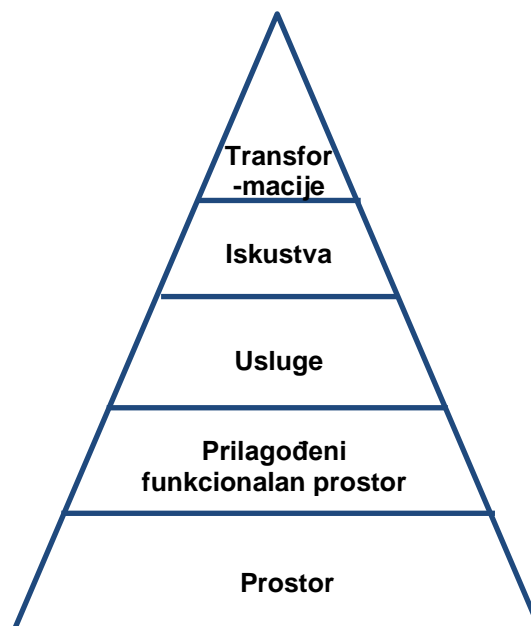
Prostor slobodne zone mora biti ograđen te označen dio teritorija tako da se promet robe i ljudi odvija kroz određene ulaze i izlaze. Nadalje, slobodna zona može biti osnovana na području morske ili zračne luke, riječnog pristaništa, uz međunarodnu prometnicu ili na nekom drugom području na kojem je omogućen rad slobodne zone. Prema trenutno dostupnim podacima u Republici Hrvatskoj trenutno posluje ukupno 11 slobodnih zona od kojih je 7 kopnenih te 4 lučke („Središnji državni portal“, 2019).

Kako bi mogli obavljati gospodarsku djelatnost unutar zone, korisnici slobodne zone s osnivačem sklapaju ugovor. Korisnici slobodne zone dužni su voditi odvojeno knjigovodstvo za dio poslovanja kojeg obavljaju u slobodnoj zoni. U slobodnoj zoni dopušteno je obavljanje proizvodnje, skladištenje robe, strateške aktivnosti poslovne podrške, osnivanje tehnoloških razvojno-inovacijskih centara, pružanje usluga koje nisu bankarske te trgovina na veliko. Trgovina na malo u slobodnim zonama nije dozvoljena („Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja“, bez dat.).

5. Poslovni inkubatori kao potpora osnivanju i razvoju poduzeća

Problem poduzetništva u današnje vrijeme je taj da vrlo malo novih poduzeća uspijeva ostvariti svoje ciljeve i opstati na tržištu punom konkurencije. Stoga, veća se pozornost usmjerava na mala poduzeća i poduzetništvo općenito zbog njihove važnosti za ekonomski rast i veliki izvor radnih mjesta. Prepreke s kojima se suočavaju mala poduzeća ogledaju se u nedostatku upravljačkog znanja, slaboj informiranosti te ograničenim financijskim sredstvima. Isto tako ograničenja koja sprečavaju preživljavanje i razvoj novih poduzeća su visoki operativni troškovi i nemogućnost dobivanja administrativne potpore. Razvoj telekomunikacija, tehnologija i novih znanja te politike i programi koji su umjereni pomaganju osnivanja novih poduzeća i promoviranju poduzetničke kulture stvaraju poduzetničko poticajno okruženje. Takve politike i programi trebali bi biti dio ekonomskih politika svih zemalja te pripomagati rastu i razvoju malih poduzeća te u konačnici rastu cjelokupnog gospodarstva zemlje. Jedan od načina poticanja poduzetništva je i formiranje poslovnih inkubatora. Poslovni inkubatori osiguravaju novonastalim poduzećima okruženje u kojem imaju potrebne predispozicije za početak poslovanja i opstanak na tržištu. Poslovni inkubatori nude resurse poput prostora, financijskih sredstava, savjetodavne, marketinške, pravne, računovodstvene i druge usluge po povoljnijim uvjetima (Grgić i sur., 2010, str. 181).

Usluge koje inkubator nudi svojim „stanarima“ razlikuju se prema svojoj složenosti. Razine usluga mogu se strukturirati piramidalno kao što je prikazano na Slici 1.

Slika 1 Piramidalno strukturiranje razina usluga (Izvor: Vlastita izrada prema: Salamon i Knapić Salamon, 2017, str. 330)

Prostor se nudi po nižim cijenama za „stanare“ inkubatora, prilagođeni funkcionalni prostor sadrži sve prilagođeno potrebama pojedinačnog poduzetnika. Također inkubator nudi sve poslovne usluge, od savjetodavnih, marketinških i financijskih usluga, usluga poslovnog planiranja i sl. U procesu inkubiranja vrlo je bitna razmjena iskustva, potpora poduzetnicima te mogućnost umrežavanja što je također jedna od razina usluga koju nude inkubatori. Nadalje, na vrhu piramide nalazi se transformacija, ona podrazumijeva razvijanje ukupnih vještina izgradnje uspješnih poduzeća a ne dodavanje pojedinačnih usluga. Važno je primijetiti da složenost usluga koje nude inkubatori raste sa razinom piramide. Od iznajmljivanja prostora koji se nalazi na dnu piramide, preko pojedinačnih jednostavnih usluga, sve do transformacije koja doprinosi inovacijskim rješenjima i na njima utemeljenim poslovnim modelima (Salamon i Knapić Salamon, 2017, str. 330).

5.1. Povijest poslovnih inkubatora

Sami počeci poslovnih inkubatora javljaju se 1959. godine kada je pokrenut prvi poduzetnički inkubator u Bataviji, New York. Inkubator pod nazivom Batavijski industrijski centar najstariji je dokumentirani poduzetnički inkubator. Nalazio se na staroj farmi Massey-Ferguson koja se zasnivala na ručnoj proizvodnji nasada. Farma je zatvorena 1957. godine zbog napretka tehnologije. Poduzetnici koji su se u Bataviji bavili nekretninama i trgovinom na malo kupili su građevinu na farmi te ju podijelili na manje dijelove. Na taj način iskoristili su je kako bi pomogli malim poduzećima u osnivanju i razvoju. U početku Batavijski industrijski centar radio je bez službenog programa potpore te su zastupnička poduzeća dijelila resurse među sobom. To je potaknulo poduzeća na mnogobrojne nove poduzetničke pothvate čime je nastao koncept poduzetničkog inkubatora kao alat za ekonomski razvoj. Nadalje, 1964. godine koncept poduzetničkih inkubatora proširio se SAD-om. Otvaranjem Gradskog sveučilišnog znanstvenog centra u Philadelphiji pokrenut je program pomaganja novim poduzećima pri osnivanju, rastu i razvoju u zgradama istraživačkog centra, time je osnovan prvi inkubator u SAD-u (Škrtić i Mikić, 2011, str. 75).

Prema podacima Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta prvi inkubatori u Hrvatskoj nastali su 1991. godine u Zagrebu, Rijeci i Sisku. Njihovo poslovanje odvijalo se u sklopu velikih gospodarskih subjekata poput koncerna Končar u Zagrebu, Brodogradilišta Rijeka i Željezare Sisak. Na području Slavonije Poduzetnički inkubator BIOS d.o.o. registriran je 1995. godine te pod istim imenom posluje i danas. Istraživanje koje je proveo inkubator BIOS d.o.o. 2009. godine, pokazalo je da je u razdoblju od 1996. godine do 2001. godine

osnovano šest inkubatora, a od 2002. godine do 2009. godine još devet inkubatora pri čemu je d.o.o. bio najčešći oblik osnivanja (Bošnjak, 2011, str. 54).

5.2. Razvoj i vrste poslovnih inkubatora

Promjena stajališta o važnosti i ulozi malih poduzeća za cjelokupno gospodarstvo rezultat su promjena u globalnom ekonomskom okruženju 80-ih godina. Shvaćanjem važnosti poduzetništva, države diljem svijeta započele su stvarati i provoditi politike i programe kojima se potiče lokalno poduzetništvo. Tijekom tog razdoblja sve više zemalja počelo je osnivati poslovne inkubatore kao alat za ekonomski razvoj. U početku inkubatori su bili usmjereni na osiguravanje fizičke infrastrukture poduzećima po povoljnijim cijenama. Kasnije poslovni inkubatori bili su više orijentirani na samo poduzeće, odnosno izgradnju poslovnog okruženja u kojem se poduzeća potiču na inovativne poduzetničke aktivnosti. Treća generacija inkubatora nastala je razvojem novih znanja, napredovanjem tehnologije te pojavom novih poduzeća u sektoru visoke tehnologije, tu ubrajamo inkubatore za nove tehnologije. Danas inkubatori predstavljaju važan čimbenik društvenog i ekonomskog razvoja. Pojavom inkubatora poduzeća lakše i brže stvaraju mrežu kontakata, surađuju u kompleksnim poslovnim pothvatima, omogućen im je transfer znanja, tehnologije i iskustva te bolje razumijevanje poslovne kulture. Najčešća podjela inkubatora je na one koji su usmjereni na osiguravanje poslovnog prostora i one koji su usmjereni na razvoj poduzeća. Prema tom grupiranju mogu se razlikovati četiri vrste inkubatora, a to su: 1.) poslovni inovacijski centri, 2.) akademski inkubatori, 3.) nezavisni privatni inkubatori i 4.) korporativni privatni inkubatori. Poslovni inovacijski centri su javni inkubatori osnovani od strane države ili javne institucije. Osnovni cilj takvih inkubatora je osiguravanje fizičke i telekomunikacijske infrastrukture te informiranje sudionika o mogućnostima financiranja. Akademski inkubatori osnovani su od strane fakulteta i sveučilišta koji se žele uključiti u poticanje poduzetništva. Takvi inkubatori poduzećima sudionicima pružaju teško dostupne resurse i usluge poput specifičnih znanja, tehnologija i konzultantskih usluga. Privatni inkubatori nastoje pomoći poduzeću, ali uz određenu naknadu. Takvi inkubatori pomažu poduzeću da razvije i unaprijedi svoje poslovanje, pristupi mreži brojnih kontakata, pristupi novoj tehnologiji te koristi brojne savjetodavne usluge dok zauzvrat traži dio kapitala odnosno dionica poduzeća. Nezavisne poslovne inkubatore osnivaju pojedinci ili grupe nezavisnih pojedinaca. Oni ulažu vlastiti kapital te nastoje pomoći već osnovanim poduzećima u rastu i razvoju poslovanja, najčešće ne sudjeluju u početnim fazama osnivanja. Korporativni poslovni inkubatori osnovani su od strane velikih i poznatih korporacija. Glavna karakteristika takvih inkubatora je da pomažu poduzećima u početnim fazama osnivanja i poslovanja (Grgić i sur., 2010, str. 183-185).

S obzirom na ubrzanost tehnoloških inovacija te promjene potreba tržišta javljaju se mnogobrojni tipovi inkubatora. Nadovezujući se na prethodnu podjelu, sa stajališta vrsta operacija razlikujemo tri tipa inkubatora, a to su: 1.) klasični inkubatori, 2.) internetski inkubatori i 3.) internalizirani poduzetnički inkubatori. Klasični inkubatori nalaze se kao izdvojena i specijalizirana jedinica koja je adekvatno opremljena za poslovanje. Internetski inkubatori nemaju fizičke prostorije već posluju u virtualnom svijetu, dok internalizirani poduzetnički inkubatori predstavljaju angažman unutar postojećih kompanija koji na taj način svojim znanjem o poslovanju i tržištu pomažu poduzetnicima početnicima. Takve inkubatore možemo usporediti sa korporativnim poslovnim inkubatorima spomenutima u prethodnoj podjeli. Također, inkubatore možemo razlikovati prema području aktivnosti. Oni mogu biti generalistički ili se fokusirati na specifično tehnološko područje, pojedine industrije ili ruralna područja. Svojom svrhom inkubatori mogu djelovati u cilju razvoja profitabilnih i održivih poslovnih subjekata, komercijalizacije, ostvarivanja socijalno osjetljivih projekata, razvijanja mogućnosti ostvarivanja dohotka za socijalno isključene skupine te utjecaja na oblikovanje i implementaciju odgovarajućih politika (Salamon i sur., 2017, str. 331).

5.2.1. Faze inkubacije

Inkubacija je vremensko razdoblje od ulaska poduzeća u inkubator do njegovog izlaska iz istog kao razvijeno i stabilno poduzeće. Nadalje, inkubacija predstavlja dinamičan i organiziran proces rasta i razvoja poduzetnika i njegovog start-up poduzeća unutar inkubatora. Taj proces omogućava olakšani razvoj poduzeća te pripremu za samostalno djelovanje na tržištu. U početku tog procesa poduzetnicima se pruža mogućnost obrazovanja te se oni pripremaju za ulazak u poduzetništvo. Tijekom razvoja poslovne ideje u inkubatoru su na raspolaganju stalni stručni savjeti, mentorska pomoć te subvencija troškova poslovanja i boravka u inkubatoru. Cilj procesa inkubacije je dovođenje poduzeća do faze stabilnog poslovanja kojim mu je omogućen daljnji rast i razvoj izvan inkubatora („Centar za poduzetništvo Dubrovačko-neretvanske županije“, 2020).

Kao što je prije navedeno, prilikom formiranja poslovnih inkubatora potrebno je provesti nekoliko faza koje reflektiraju faze razvoja poduzeća koji su sudionici inkubatora. Navedeni proces najčešće se dijeli na četiri faze. Prva faza je faza pred-inkubacije u kojoj se provode sva potrebna istraživanja i pripreme za formiranje inkubatora. Potrebno je istražiti koja poduzeća će se uključiti u inkubator, koji resursi su im potrebni te koje će im vremensko ograničenje biti postavljeno. Navedena faza traje oko godinu dana. Druga faza je faza rane inkubacije u kojoj se nastoji izgraditi mreža suradnje između sudionika i inkubatora, te sudionika međusobno. Nadalje, u drugoj fazi osigurava se poslovni prostor, financijska sredstva i brojne usluge za sve sudionike inkubatora. Slijedi faza klasične ili potpune inkubacije

koja traje otprilike tri godine. U toj fazi poduzetnici se konstantno ohrabruju te se proširuje njihova mreža suradnje, osigurava im se poslovni prostor, financijska sredstva i ostala fizička infrastruktura kako bi razvijali svoje poslovanje. Izlazna faza naziva se faza post-inkubacije koja traje do godine dana. Poduzeća koja se nalaze u fazi post-inkubacije razvijena su i spremna za samostalno djelovanje na tržištu. Neka poduzeća nisu fizički prisutna u inkubatoru, no koriste usluge inkubatora. Takva poduzeća virtualno sudjeluju u inkubatoru te se nalaze u virtualnoj inkubaciji. Poslovni inkubator takvim poduzećima pruža usluge te potporu elektroničkim putem (Grgić i sur., 2010, str. 186-187).

Post-inkubacija predstavlja proces u kojem poduzetnici koji su se razvili u inkubatoru nastavljaju poslovnu suradnju sa inkubatorom izvan istog. Kao što je navedeno, u tom procesu korisnici mogu koristiti usluge inkubatora, ako za to postoji potreba, sve u cilju razvoja novih projekata te nastavka suradnje s ostalim poduzetnicima u inkubatoru. Virtualna inkubacija je proces u kojem poduzetnici mogu koristiti svu infrastrukturu, tehničku, organizacijsku i savjetodavnu podršku inkubatora, no fizički nisu prisutni u poslovnim prostorima inkubatora („Centar za poduzetništvo Dubrovačko-neretvanske županije“, 2020).

5.3. Poslovni inkubatori kao alat u edukaciji za poduzetništvo

Start-up poduzeća kao poduzeća sa vrlo malo ili bez poslovnog iskustva suočavaju se sa nedostatkom znanja i iskustva kako bi svoje razrađene poslovne ideje, poslovni model, prototip nekog proizvoda ili novi funkcionalan proizvod pretvorili u uspješno poslovanje. Hrvatsko tržište nije veliko, no ima potencijal širenja prema inozemstvu u kojem su ulagači spremni uložiti kapital u dobre ideje. Na temelju provjerene poslovne ideje, koja je najvažniji korak u pokretanju poduzetničkog poduhvata, stvara se poslovna prilika kojom poslovna ideja može biti realizirana. Kada poduzetnik odluči realizirati svoju poslovnu ideju on se odlučuje na pokretanje vlastitog posla. Nadalje, važna je dobra analiza tržišta, ciljane skupine, dobavljača, konkurencije, potreba i želja kupaca te mogućnosti financiranja. Na taj način poduzetnik svoju početnu ideju može proširiti i prilagoditi tržištu kako bi maksimizirao svoju uspješnost. Uloga poslovnih inkubatora vrlo je bitna u početnim fazama poslovanja. Također, poslovni inkubatori surađuju sa poduzetnikom i prije otvaranja vlastitog poduzeća na način da mu pružaju poslovne savjete kako bi što uspješnije realizirao svoju ideju. Nadalje, poslovni inkubatori potiču ekonomski rast te samozapošljavanje te na taj način pomažu rastu i razvoju

gospodarstva u državi. Poslovni inkubatori kao takvi od velike su važnosti za poduzetnike (Nikolić i Zorić, 2014, str. 98-100).

Osnovni cilj poslovnih inkubatora je korištenjem niza resursa i usluga proizvesti uspješna poduzeća koja su nakon inkubacije samostalna što u konačnici dovodi do ekonomskog rasta i razvoja u cjelini. Pružanjem stručne, edukativne i tehničke pomoći poduzetnicima u početnim fazama razvoja svojih ideja poslovni inkubatori predstavljaju alat u edukaciji za poduzetništvo. Poduzetnici postižu kvalitetnije rezultate poslovanja nakon boravka u poslovnom inkubatoru jer primjenjuju sva znanja i vještine te slijede savjete koje su stekli tokom boravka u inkubaciji. Također, može se istaknuti prednost boravka u poslovnom inkubatoru u vidu izgradnje poslovnih veza i razmjene iskustava s poduzetnicima koji su u istoj ili sličnoj situaciji. Na taj način poduzetnici brže dolaze do rješenja za određene probleme, imaju bolji pristup poslovnim informacijama te im je potrebno kraće vrijeme za osposobljavanje poduzeća da se predstavi na tržištu sa svojom idejom. Nadalje, poduzeća koja su proizašla iz poslovnih inkubatora smatraju se sposobnijima za ispunjavanje svojih obaveza prema kupcima i dobavljačima čime postižu pozitivan ugled kod poslovnih partnera kao i mogućih budućih investitora. Poslovni inkubatori poduzetnike brojnim edukacijama i stručnim savjetima pripremaju za prilagođavanje situacijama koje mogu dovesti do neuspjeha njihovog poslovanja. Educirani poduzetnici u tom trenutku spremni su pronaći kvalitetne odgovore i rješenja za nastale probleme. Također, svojim uslugama i različitim vrstama podrške poslovni inkubatori nastoje pomoći u vidu usvajanja znanja i vještina potrebnih za ostvarenje zadanih ciljeva i realizacije poduzetničkog poduhvata (Tupek i Čorić, 2018, str. 126-131).

Za uspjeh poslovnih inkubatora postoji nekoliko ključnih elemenata koji doprinose razvoju inkubatora te prepoznavanju i sprečavanju potencijalnih problema. Vrlo je važno da je direktor poslovnog inkubatora stručna i dinamična osoba s poduzetničkim vještinama i potrebnim znanjima. Nadalje, pružanje stručnih savjeta i poslovnih usluga od presudnog su značaja za uspjeh inkubatora odnosno start-up poduzeća koja se nalaze unutar njega. Poželjno je da lokacija inkubatora bude u poduzetničkom okruženju te da inkubator bude povezan sa sveučilišnim i znanstvenim sektorom. Tako je poduzetnicima koji razvijaju svoje poslovanje unutar poslovnog inkubatora omogućeno povezivanje s ostalim poduzećima, poslovnim inkubatorima te akademskom i istraživačkom zajednicom (Bošnjak, 2011, str. 55).

6. Poslovni inkubatori u Republici Hrvatskoj

Prema Jedinstvenom registru poduzetničke infrastrukture trenutno su u Republici Hrvatskoj registrirana 52 poslovna inkubatora. Nadalje, od ukupnog broja registriranih poslovnih inkubatora, 40 je poduzetničkih inkubatora dok je 12 inkubatora za nove tehnologije. U tablici 1. prikazan je popis poduzetničkih inkubatora dok je u tablici 2. prikazan popis inkubatora za nove tehnologije u Republici Hrvatskoj („Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta“, 2020).

Tablica 1. Popis poduzetničkih inkubatora u Republici Hrvatskoj

Redni broj	Naziv	Godina osnivanja	Redni broj	Naziv	Godina osnivanja
1.	TERA TEHNOPOLIS d.o.o. Osijek	1995.	21.	DigiBoost d.o.o. Zagreb	2011.
2.	Poduzetnički park Velika Pisanica d.o.o.	1996.	22.	INOVATIVNI ZADAR d.o.o.	2011.
3.	PODUZETNIČKI INKUBATOR PAKRAC	1996.	23.	PISAK Poduzetnički inkubator Sisak	2012.
4.	Poduzetnički inkubator Industrijski park Nova Gradiška	1996.	24.	PODUZETNIČKI INKUBATOR POLET d.o.o. Belišće	2012.
5.	Podi Šibenik d.o.o.	1997.	25.	Inkubator Solin	2012.
6.	Tehnološko-inovacijski centar Međimurje d.o.o.	1999.	26.	BUSINESS EDUCATION CENTRE d.o.o. Buje	2012.
7.	ENTER KOPRIVNICA d.o.o.	2001.	27.	PODUZETNIČKI INKUBATOR POREČ	2013.
8.	PODUZETNIČKI INKUBATOR VIROVITIČKO-PODRAVSKE ŽUPANIJE d.o.o.	2002.	28.	Core Inkubator d.o.o. Zagreb	2013.
9.	Poduzetnički inkubator Osvit – zadruga Donji Miholjac	2003.	29.	NEST 01 d.o.o. Zagreb – Hub 385	2013.
10.	Poduzetnički inkubator Donji Čaglic	2003.	30.	Plzet d.o.o. Buzet	2013.

11.	ZAGREBAČKI INOVACIJSKI CENTAR d.o.o.	2003.	31.	BIZ – Poduzetnički inkubator Zagreb	2014.
12.	Riječka razvojna agencija PORIN d.o.o. - Poduzetnički inkubator za proizvodne djelatnosti Rujevica	2005.	32.	VRH - Poduzetnički inkubator d.o.o. Zagreb	2014.
13.	Poduzetnički inkubator Pleternica	2005.	33.	Poduzetnički potporni centar d.o.o.	2014.
14.	Tehnološki centar Split d.o.o.	2006.	34.	PL EUROPA d.o.o. Zagreb	2015.
15.	Riječka razvojna agencija PORIN d.o.o. - Poduzetnički inkubator za uslužne djelatnosti Torpedo	2006.	35.	STARI GRAD d.o.o. Đurđevac	2015.
16.	PI 'Izazov' Pula	2007.	36.	Poljoprivredno poduzetnički inkubator Drenovci d.o.o.	2016.
17.	Pokreni ideju j.d.o.o. Zagreb- ImpactHub Zagreb	2008.	37.	Avantes plus d.o.o. Zagreb	2016.
18.	Poduzetnički inkubator Biograd na Moru d.o.o.	2011.	38.	ACT Grupa Čakovec	2016.
19.	PODUZETNIČKI INKUBATOR KLIS d.o.o	2011.	39.	STEP RI d.o.o.Rijeka	2016.
20.	P.A.R. d.o.o. Rijeka	2011.	40.	TEHNOLOŠKI PARK VINKOVCI d.o.o. PODRUŽNICA PODUZETNIČKI INKUBATOR VINKOVCI	2020.

(Izvor: Vlastita izrada prema: („Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta“, 2020))

Tablica 2. Popis inkubatora za nove tehnologije u Republici Hrvatskoj

Redni broj	Naziv	Godina osnivanja
1.	BIOS d.o.o. Osijek	1996.
2.	Tehnološko-inovacijski centar Međimurje d.o.o.	1997.
3.	ZAGREBAČKI INOVACIJSKI CENTAR d.o.o.	2004.
4.	Tehnološki park Varaždin d.o.o.	2007.
5.	Istarska razvojna agencija d.o.o.- TI PULA	2008.
6.	Tehnološki park Vinkovci d.o.o.	2008.
7.	TEHNOLOŠKI PARK BJELOVAR d.o.o.	2013.
8.	R.D.I. MOSAIC d.o.o. Split	2013.
9.	UNIST TEHNOLOŠKI PARK d.o.o. Split	2015.
10.	BICRO BIOCENTAR d.o.o. Zagreb	2016.
11.	CTT- Centar za transfer tehnologije d.o.o. Zagreb	2016.
12.	Poduzetničko potporni centar CroTechHub Zagreb	2019.

(Izvor: Vlastita izrada prema: („Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta“, 2020))

Većina inkubatora u Hrvatskoj ovisi o podršci od strane javnosti, politici i programima Vlade. Pripremom formalnog poslovnog plana u kojem navode ciljeve, misiju, opis usluge, svrhu, procjenu tržišta, menadžment i financijski plan nastoje privući dovoljno sredstava od lokalne vlasti. Što se tiče razdoblja inkubacije, Hrvatski model inkubacije kao vremensko

razdoblje traje od 3 godine (za uslužna poduzeća) do 5 godina (za proizvodna poduzeća). To razdoblje ponekad je duže od 5 godina zbog toga što su inkubatori u Hrvatskoj suočeni s ograničenim i manje obilnim javnim ulaganjima. Nadalje, u Hrvatskoj su još uvijek inkubatori prilično mladi s potencijalom za proširenje lokacije i objekta. Javni inkubatori u Hrvatskoj u novije vrijeme teže smanjivanju administrativnih troškova za nove pothvate, povećanju broja „poduzeća stanara“ u inkubatoru a ne vrijednosti prihoda ostvarenih od jednog stanara. Privatni inkubatori orijentirani su na dobit i pokrivaju svoje troškove kroz naknade po osnovi (određeni postotak prihoda generirani od „poduzeća stanara“), najamnine te usluge koje nude svojim „stanarima“. Zbog relativne novosti inkubatora kao poslovne institucije oni nisu samoodrživi. Hrvatski inkubatori smatraju da je vrlo važna učinkovitost upravljanja te pametno iskorištavanje financijskih izvora. Utjecaj inkubatora na lokalne zajednice, start-up poduzeća ima značajne društvene i nematerijalne koristi koje se ne mogu mjeriti s uobičajenim koristima od prihoda. Većina inkubatora u Hrvatskoj orijentirana je na širenje klijentske baze i pružanje dodane vrijednosti za cjelokupno gospodarstvo („Benchmarking of business incubators in Croatia, bez dat.).

7. Istraživanje

Na temu ovog diplomskog rada provedeno je anketno istraživanje kako bi se utvrdili učinci poslovanja poslovnih inkubatora u Republici Hrvatskoj, njihovi problemi i prepreke sa kojima se najčešće susreću te moguća poboljšanja u tom segmentu gospodarstva. Također, analizirani su izabrani financijski pokazatelji poduzeća stanara poslovnih inkubatora koji su sudjelovali u anketnom istraživanju. U nastavku ovog poglavlja prikazano je provedeno anketno istraživanje te analiza izabranih financijskih pokazatelja poduzeća stanara.

7.1. Anketno istraživanje

U ovom poglavlju pojašnjen je tijek anketnog istraživanja od prikupljanja početnih podataka, formiranja anketnih pitanja do analize dobivenih informacija. U nastavku rada prikazana su uvodna razmatranja, metodologija anketnog istraživanja te rezultati provedene ankete.

7.1.1. Uvodna razmatranja

Prema Jedinstvenom registru poduzetničke infrastrukture na popisu preuzetom u svibnju 2020. godine u Hrvatskoj su registrirana 52 poslovna inkubatora. Nadalje, od ukupnog broja poslovnih inkubatora, 40 je poduzetničkih inkubatora dok je 12 inkubatora za nove tehnologije. Od navedena 52 poslovna inkubatora, dva inkubatora registrirana su kao poduzetnički inkubator te inkubator za nove tehnologije. Kontaktiranjem navedenih inkubatora dobiven je odgovor da ih se razmatra kao poduzetnički inkubator te da djeluju kao jedan subjekt samo su registrirani u oba oblika poslovnih inkubatora.

Daljnijim istraživanjem dobivene su informacije da su 3 inkubatora u procesu likvidacije, dakle više ne posluju. Od ukupnog broja inkubatora, 5 inkubatora poslalo je povratnu informaciju sa razlogom zbog kojeg ne mogu sudjelovati u istraživanju, primjerice da još uvijek nemaju zgradu i stanare, da još nisu krenuli sa poslovanjem ili više ne posluju kao inkubator i slično. Razmatranjem prikupljenih informacija od ukupna 52 inkubatora sa početnog popisa te oduzimanjem duplih registracija, inkubatora u likvidaciji te inkubatora koji su naveli razlog zbog kojeg ne mogu sudjelovati u istraživanju, dolazi se do brojke od 42 potencijalna odgovora na anketu.

7.1.2. Metodologija anketnog istraživanja

Istraživanje je započelo preuzimanjem popisa registriranih poslovnih inkubatora u Hrvatskoj sa Jedinственог регистра poduzetničke infrastrukture. Prema dobivenom popisu bilo je potrebno kontaktirati svaki poslovni inkubator u Republici Hrvatskoj kako bi isti sudjelovao u anketnom istraživanju. Nadalje, svakom inkubatoru upućen je kontakt putem telefonskog poziva ili e-maila. Nakon početnog kontakta poslan im je anketni upitnik putem e-maila.

Podaci putem ankete prikupljali su se u razdoblju od 10. srpnja do 25. srpnja 2020. godine. Anketa je bila izrađena u obliku Google obrasca te podijeljena ispitanicima putem e-maila. Anketa je sastavljena od ukupno 21 pitanja te je bilo potrebno izdvojiti 10 minuta vremena kako bi se označili i upisali potrebni odgovori. Pitanja u anketi odnose se na broj stanara u inkubatorima, usluge koje poduzeća stanari najviše koriste, broj novih poduzeća u inkubatorima u 2019. godini, broj uspješno i neuspješno izašlih poduzeća u 2019. godini, probleme i prepreke koje inkubatori identificiraju u svojem poslovanju te preporuke za politike države kojima se nastoji poboljšati poslovanje poslovnih inkubatora. Pitanja iz ankete dostupna su u Prilogu 1 na kraju rada.

Anketa se provodila u cilju spoznaje učinaka, problema i prepreka poslovnih inkubatora u Republici Hrvatskoj te će se prikupljeni podaci koristiti u svrhu izrade diplomskog rada. Provedeno anketno istraživanje bilo je dobrovoljno i anonimno te se ni jedan odgovor ne može direktno povezati sa određenim inkubatorom koji je sudjelovao u istraživanju. U nastavku rada biti će prikazani rezultati ankete.

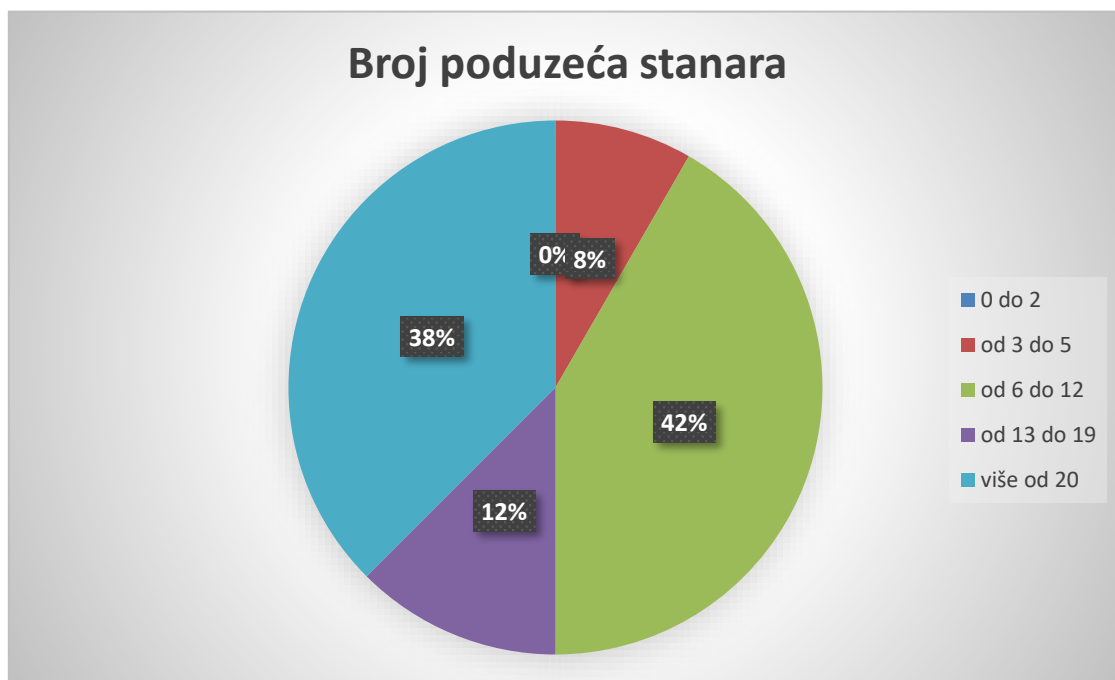
7.1.3. Anketa i rezultati ankete

U anketnom istraživanju od prije navedenih 42 potencijalnih odgovora sudjelovala su 24 poslovna inkubatora. To su: PIN Šibenik, Tehnološko-inovacijski centar Međimurje, Poduzetnički inkubator Virovitičko-podravske županije, Poduzetnički inkubator Osvit Donji Miholjac, Zagrebački inovacijski centar- ZICER, Pleternički inkubator- PLINK, Poduzetnički inkubator Klis, PAR Inkubator Rijeka, Algebra LAB Zagreb, InZad Inkubator Zadar, PISAK poduzetnički inkubator Sisak, Poduzetnički inkubator Poreč, BIZ-Poduzetnički inkubator Zagreb, Poduzetnički inkubator Đurđevac, Poljoprivredno poduzetnički inkubator Drenovci, BIZkoshnica Zagreb, STEP RI Rijeka, Poduzetnički inkubator Vinkovci, BIOS Osijek, Tehnološki park Varaždin, Tehnološki inkubator Pula, Tehnološki park Vinkovci, Tehnološki park Bjelovar, BIOCentar Zagreb. Navedena informacija prikupljena je na početku anketnog upitnika, odnosno prvo pitanje u anketi odnosilo se na skraćeni naziv poslovnog inkubatora. Uzimajući u obzir prije navedene razloge zbog kojih su očekivana 42 potencijalna odgovora

na anketu te činjenicu da su od istih dobivena 24 odgovora, anketa se smatra uspješnom sa 57,14% povratnih odgovora.

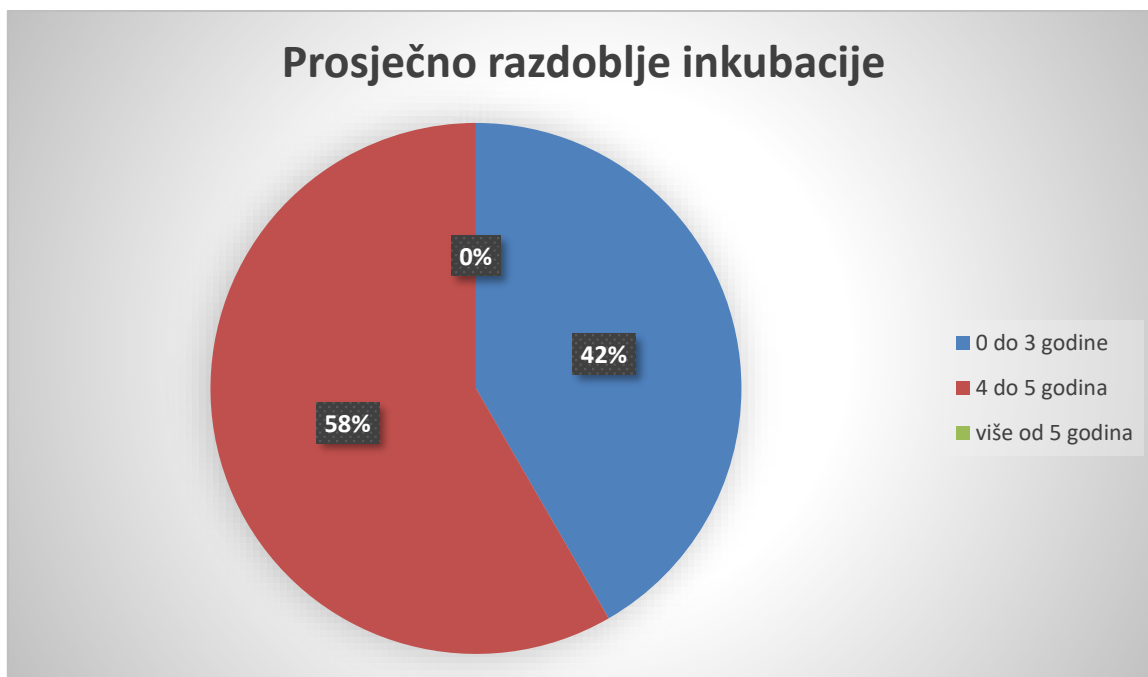
Drugo pitanje odnosilo se na broj poduzeća stanara u poslovnom inkubatoru. U navedenom pitanju bili su zadani rangovi sa određenim brojem poduzeća stanara te je bilo potrebno označiti jedan rang.

Iz grafikona 1 vidljivo je da je 42% poslovnih inkubatora (u nastavku ispitanici) označilo srednji rang, odnosno da imaju od 6 do 12 poduzeća stanara. U apsolutnim brojkama to je 10 od ukupno 24 ispitanika. Više od 20 poduzeća stanara ima 9 ispitanika, što u postotku iznosi 38%. Rang od 0 do 2 poduzeća stanara nije označio nijedan ispitanik, rang od 13 do 19 označila su 3 ispitanika što iznosi 12%, te rang od 3 do 5 poduzeća stanara označila su 2 ispitanika, odnosno 8%.

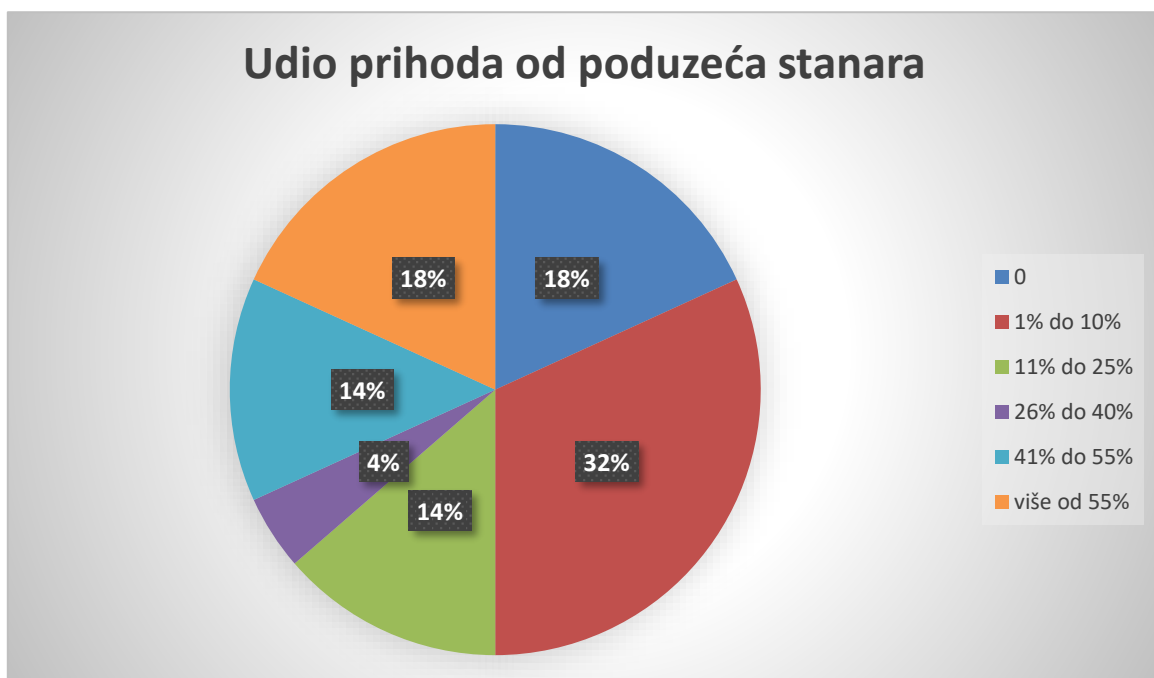
Grafikon 1 Broj poduzeća stanara
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

Na grafikonu 2 prikazano je prosječno razdoblje inkubacije poduzeća stanara u ispitanim poslovnim inkubatorima. Iz grafikona je vidljivo da 58% ispitanika (N= 14) tvrdi da je razdoblje inkubacije njihovih poduzeća stanara od 4 do 5 godina. Dok preostalih 42% ispitanika (N=10) tvrdi da je prosječno razdoblje inkubacije poduzeća stanara od 0 do 3 godine. Nitko od ispitanika nije odabrao opciju razdoblja inkubacije duljeg od 5 godina.

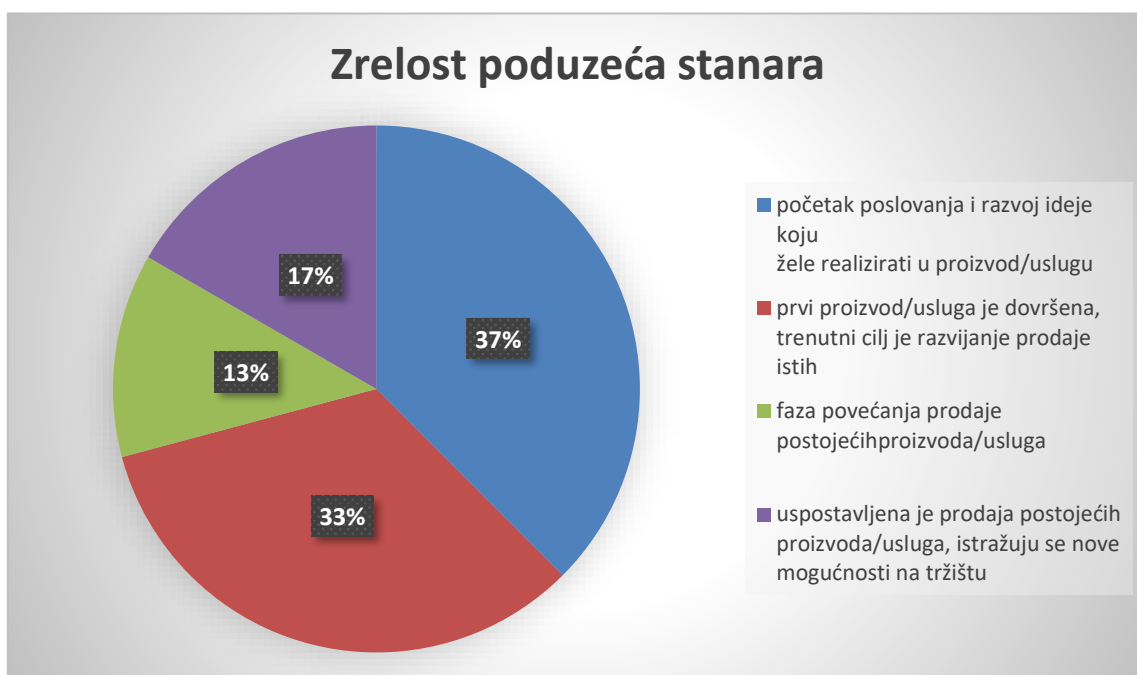
Grafikon 2 Prosječno razdoblje inkubacije
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

Iz grafikona 3 vidljivo je koliki udio prihoda poslovni inkubatori ostvaruju od poduzeća stanara. Od ukupno 24 ispitanika dvoje ispitanika nije dalo odgovor na ovo pitanje. 32% ispitanika (N=7) tvrdi da ostvaruju od 1% do 10% prihoda od poduzeća stanara. Više od 55% prihoda ostvaruje 18% ispitanika (N=4). Isti postotak ispitanika tvrdi da ne ostvaruje nikakve prihode od poduzeća stanara (N=4). Tri ispitanika tvrde da ostvaruju 11% do 25% prihoda, što u postotku iznosi 14%. Isti postotak ispitanika tvrdi da ostvaruju 41% do 55% prihoda od poduzeća stanara dok jedan ispitanik tvrdi da ostvaruje od 26% do 40% prihoda od poduzeća stanara, što u postotku iznosi 4%.

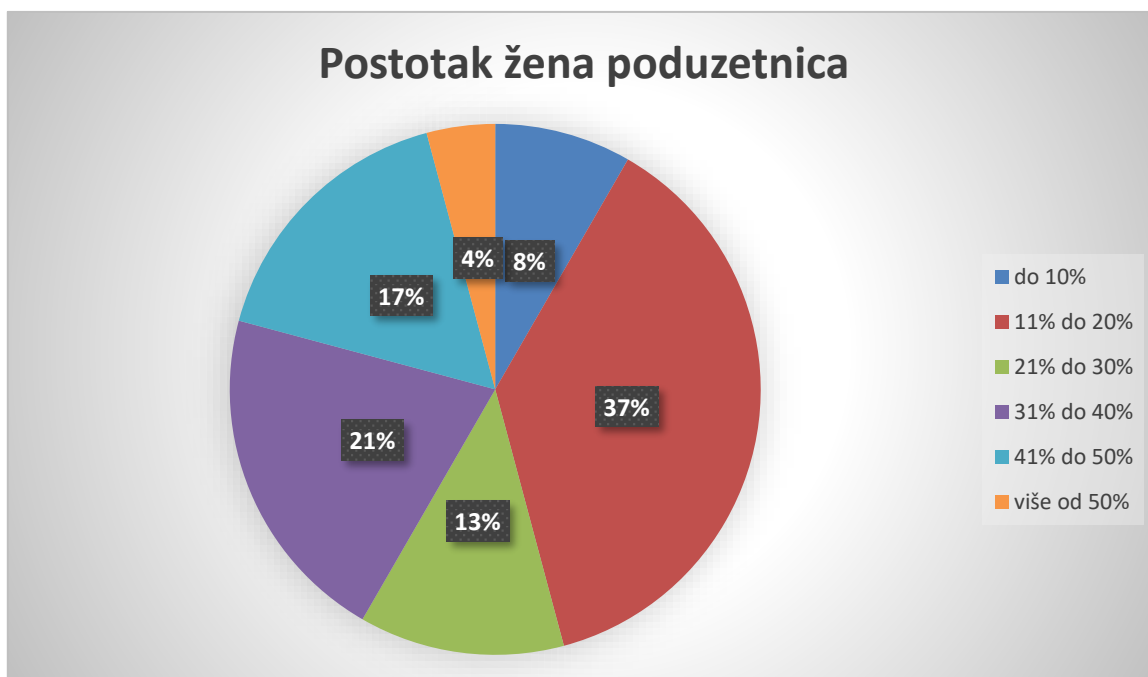
Grafikon 3 Udio prihoda od poduzeća stanara
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

Na grafikonu 4 prikazane su faze poslovanja u kojima se nalaze poduzeća stanari pojedinih poslovnih inkubatora, odnosno njihova zrelost. Vidljivo je da se većina inkubatora izjasnila da se većina njihovih poduzeća stanara nalazi u početnim fazama s obzirom na to da se radi o start-up poduzećima. 37% ispitanika (N=9) tvrdi da se njihova poduzeća stanari većinom nalaze u fazi početka poslovanja i razvoja ideje koju žele realizirati u proizvod ili uslugu. 33% ispitanika (N=8) tvrdi da se njihova poduzeća stanari većinom nalaze u fazi gdje je prvi proizvod ili usluga dovršen te im je trenutni cilj daljnji razvoj istih proizvoda. 13% ispitanika (N=3) tvrdi da se njihova poduzeća stanari većinom nalaze u fazi povećanja prodaje postojećih proizvoda i usluga dok 17% ispitanika (N=4) tvrdi da se njihova poduzeća stanari većinom nalaze u fazi gdje istražuju nove mogućnosti na tržištu. Istraživanjem same starosti inkubatora te izračunom prosječne starosti inkubatora za svaku od četiri ponuđene faze zrelosti dolazi se do brojke da je prosječna starost inkubatora koji su odabrali prvu opciju 9 godina. Prosječna starost inkubatora koji su odabrali drugu fazu zrelosti je 13 godina. Prosječna starost inkubatora koji su odabrali treću fazu je 10 godina, dok je za posljednju fazu zrelosti prosječna starost inkubatora 9 godina. Iz ovih podataka može se zaključiti da starost samog inkubatora ne utječe uvelike na fazu zrelosti poduzeća stanara unutar istog.

Grafikon 4 Zrelost poduzeća stanara
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

Na grafikonu 5 dan je prikaz inkubatora prema udjelu žena poduzetnica u ukupnom broju aktivnih poduzetnika u poslovnim inkubatorima. Od ukupno 24 ispitanika, 2 poslovna inkubatora tvrde da je manje od 10% žena poduzetnica u ukupnom broju aktivnih poduzetnika u inkubatoru, što je u postotnom iznosu 8% ispitanika. Nadalje, najviše ispitanika (N=9) tvrdi da je u njihovom inkubatoru od 11% do 20% žena poduzetnica, u postotnom iznosu to je 37% ispitanika. 13% ispitanika (N=3) tvrdi da je 21% do 30% žena poduzetnica u ukupnom broju aktivnih poduzetnika u inkubatoru. 21% ispitanika (N=5) tvrdi da 31% do 40% poduzeća stanara njihovog inkubatora vode žene poduzetnice. Od ukupnog broja ispitanika, 4 ispitanika (17%) tvrde da 41% do 50% poduzeća stanara njihovog inkubatora vode žene poduzetnice dok jedan poslovni inkubator (4%) tvrdi da žene čine više od 50% aktivnih poduzetnika njihovog inkubatora. Prema procjeni razrednih sredina broja poduzeća stanara i dobivenih podataka o udjelu žena poduzetnica dolazimo do procijenjene brojke od 420 poduzetnika od kojih je 110 žena poduzetnica. Iz dobivenih podataka možemo zaključiti da je agregirano 26,2% žena poduzetnica u ukupnom broju poduzetnika svih inkubatora koji su sudjelovali u istraživanju.

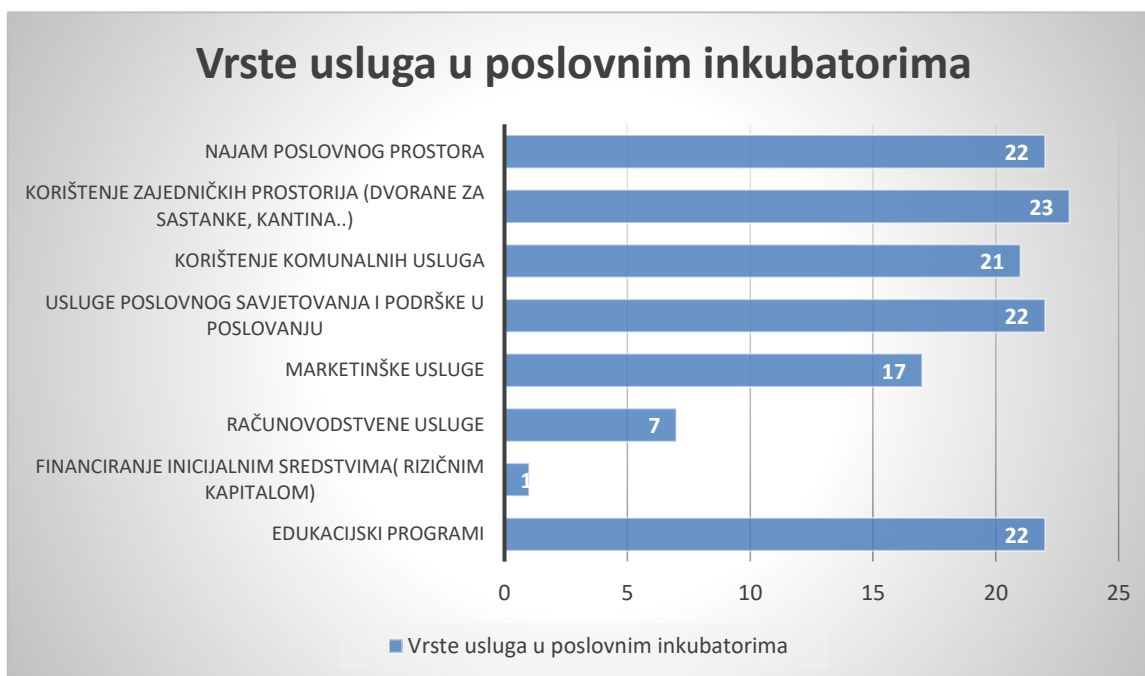
Grafikon 5 Postotak žena poduzetnica
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

Na grafikonu 6 vidljivo je u koju dobnu skupinu spada većina poduzetnika poslovnog inkubatora. Prema prikazanom grafikonu najviše poduzetnika spada u dobnu skupinu od 26 do 35 godina, što tvrdi 50% ispitanika. 46% ispitanika tvrdi da poduzetnici njihovih inkubatora spadaju u dobnu skupinu od 36 do 45 godina. 4% ispitanika tvrdi da su poduzetnici njihovog inkubatora u dobi od 18 do 25 godina. Prema dobivenim podacima može se zaključiti da je većina poduzetnika poslovnih inkubatora u srednjim godinama te da nema inkubatora s većinom poduzetnika starijih od 46 godina.

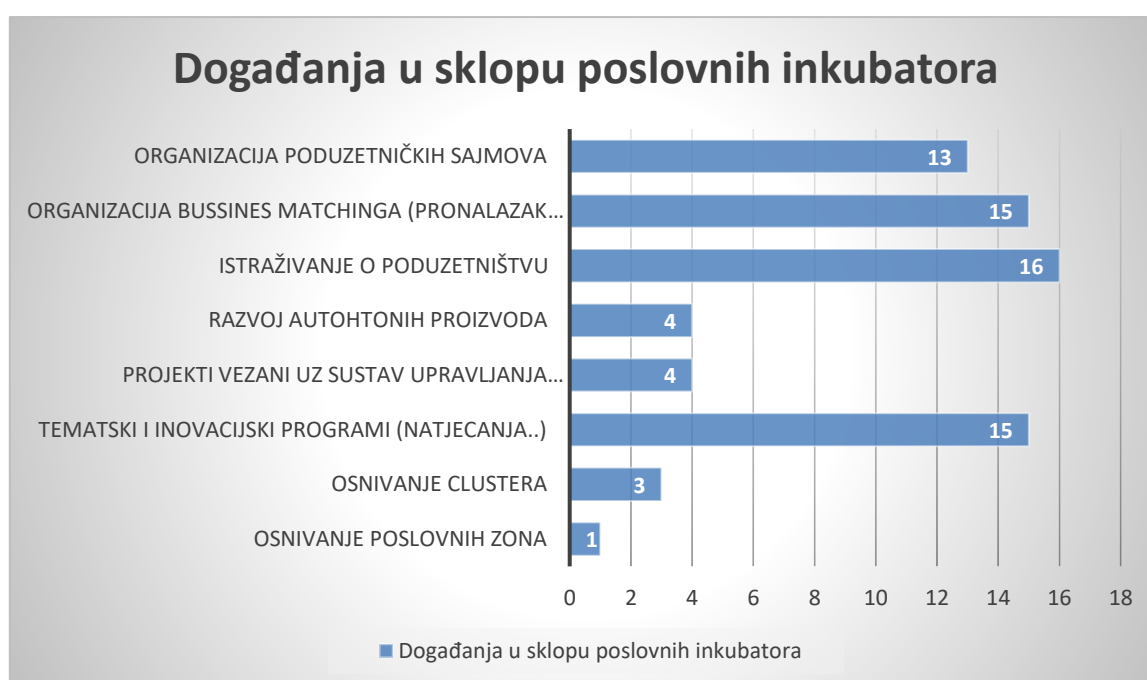
Grafikon 6 Dobna skupina poduzetnika
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

Na sedmom grafikonu prikazane su vrste usluga koje poslovni inkubator nudi poduzećima stanarima. Ispitanicima je dana mogućnost neograničenog broja odgovora. Najviše ispitanika nudi uslugu korištenja zajedničkih prostorija poput dvorana za sastanke, kantine i slično, od ukupno 24 ispitanika 23 ispitanika nudi navedenu uslugu. Također, znatan broj poslovnih inkubatora (N=22) nudi uslugu najma prostora, usluge poslovnog savjetovanja i podrške u poslovanju te edukacijske programe. 21 ispitanik nudi korištenje komunalnih usluga što možemo povezati sa uslugom najma poslovnog prostora. Samo jedan od ispitanika nudi uslugu financiranja inicijalnim sredstvima, odnosno rizičnim kapitalom. Više od 70% ispitanika (N=17) nudi marketinške usluge dok 29% ispitanika (N=7) nudi računovodstvene usluge za svoja poduzeća stanare.

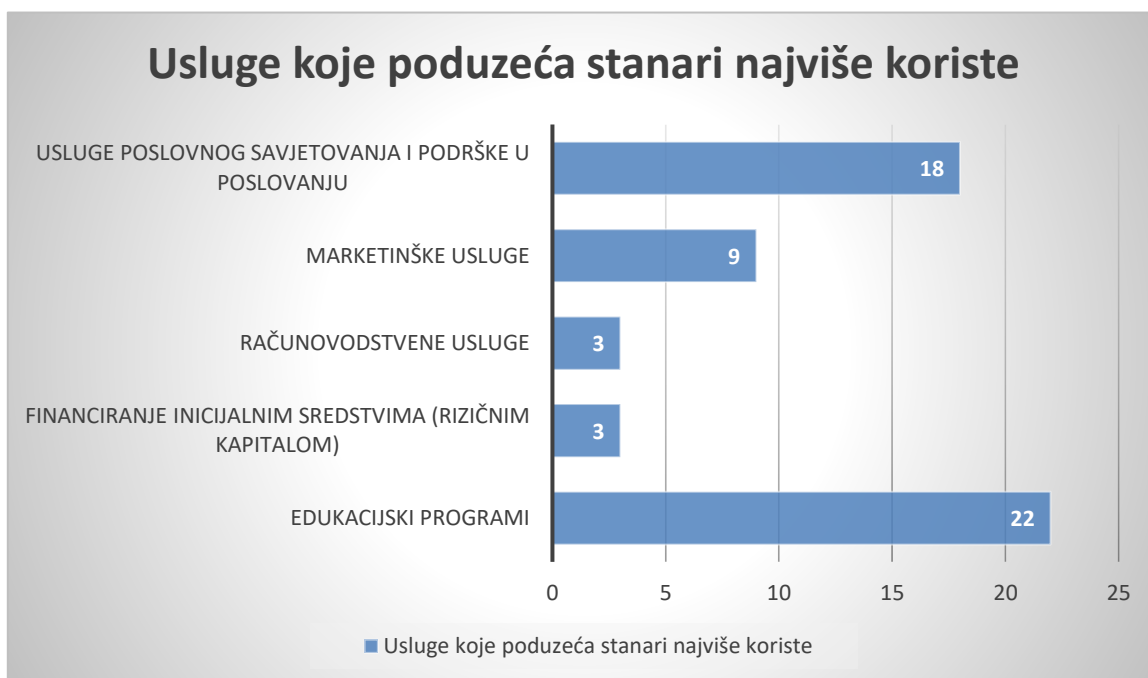
Grafikon 7 Vrste usluga u poslovnim inkubatorima
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

Osmi grafikon prikazuje događanja u sklopu poslovnih inkubatora na kojima poduzeća stanari mogu sudjelovati. Ispitanici su imali mogućnost označiti neograničen broj odgovora te dodati svoj događaj ukoliko nude nešto što nije ponuđeno u odgovorima. Od slobodnih odgovora ispitanici poslovni inkubatori navode da organiziraju Akademije poduzetničkog managementa, prijave projekata na EU natječaje te okrugle stolove za različita informiranja. Od ponuđenih događanja najviše ispitanika (N=16) navodi da organiziraju istraživanja o poduzetništvu. Petnaest ispitanika tvrdi da organiziraju *Bussines matching* (pronalazak podudarnih poduzeća za suradnju/poslovanje) te tematske i inovacijske programe. Od ukupno 24 ispitanika samo jedan ispitanik tvrdi da od događanja unutar poslovnog inkubatora nude osnivanje poslovnih zona.

Grafikon 8 Događanja u sklopu poslovnih inkubatora
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

Na grafikonu 9 prikazane su vrste usluga koje poduzeća stanari najviše koriste. Ispitanicima je na ovom pitanju od ponuđenih 5 vrsta usluga bilo dozvoljeno označiti maksimalno 3 vrste usluge. Od ukupno 24 ispitanika 22 ispitanika tvrde da poduzeća stanari najviše koriste edukacijske programe. Usluga koja je također jedna od najviše korištenih od strane poduzeća stanara je usluga poslovnog savjetovanja i podrške u poslovanju.

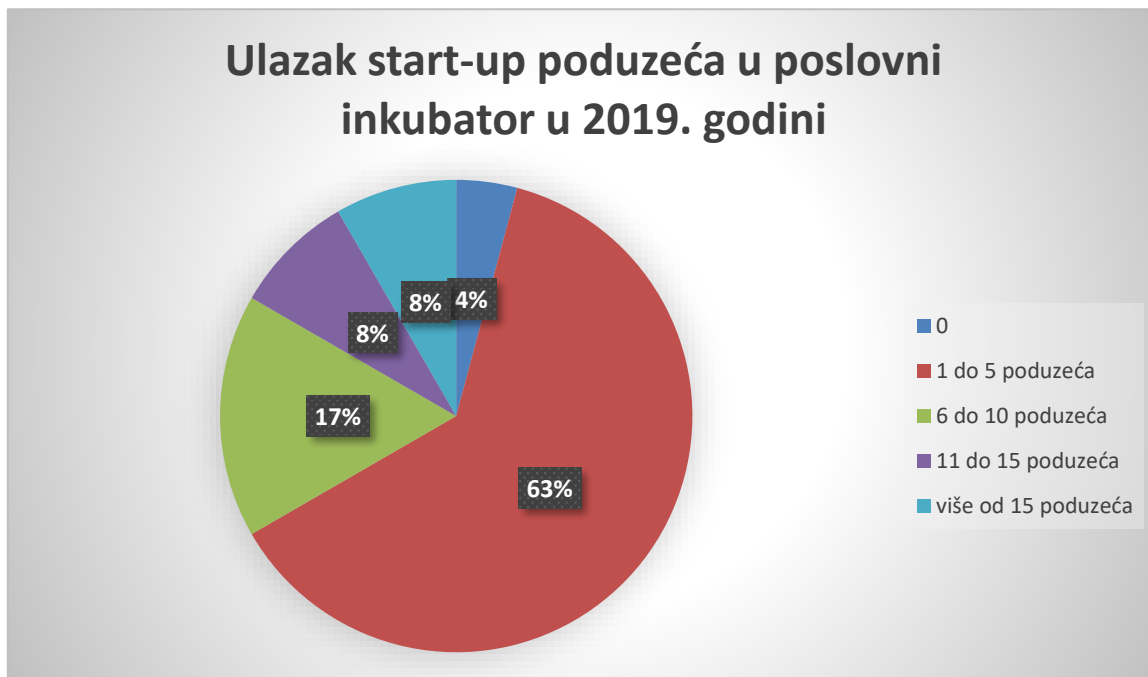
Grafikon 9 Usluge koje poduzeća stanari najviše koriste
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

Jedanaesto pitanje anketnog upitnika odnosilo se na definiranje najpotrebnijih vrsta podrške za start-up poduzeća. Ispitanicima je dana mogućnost slobodnog odgovora. Dobiveni odgovori grupirani su u nekoliko grupa što je prikazano na grafikonu 10. Najviše ispitanika navelo je da su početno mentorstvo i savjetovanje kroz poslovanje najpotrebnija vrsta podrške za start-up poduzeća. Nadalje, značajan broj ispitanika smatra da je edukacija mladih poduzetnika o poslovanju vrlo važna za uspješnost. Također, programi i mogućnosti financiranja te sama financijska sredstva jedna su od najpotrebnijih vrsta podrške za poduzeća u početnim fazama poslovanja. Manji broj ispitanika navodi umrežavanje, infrastrukturu te računovodstvene i marketinške usluge kao potrebite vrste podrške za start-up poduzeća.

Grafikon 10 Najpotrebnije vrste podrške za start-up poduzeća
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

Na grafikonu 11 vidljivo je koliko je novih start-up poduzeća ušlo u poslovni inkubator u 2019. godini. Svaki ispitanik imao je mogućnost slobodnog odgovora te su kasnije grupirani te prikazani u obliku rangova. 63% ispitanika tvrdi da je u poslovni inkubator ušlo 1 do 5 novih poduzeća. Samo jedan od ispitanika izjasnio se da ni jedno novo poduzeće (4%) nije ušlo u poslovni inkubator u 2019. godini. Prema dobivenim podacima za 2019. godinu prikazano apsolutnom brojkom, 156 novih start-up poduzeća ušlo je u 24 poslovna inkubatora koja su sudjelovala u istraživanju.

Grafikon 11 Ulazak start-up poduzeća u poslovni inkubator u 2019. godini
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

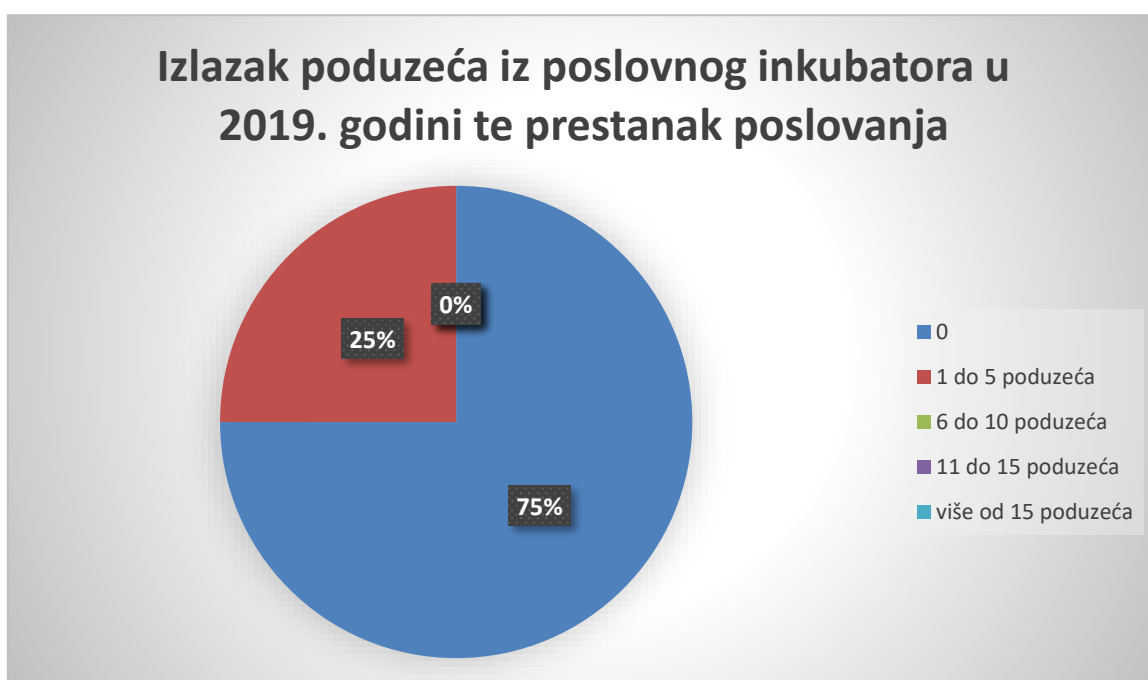
Na grafikonu 12 prikazano je koliko je poduzeća izašlo iz poslovnih inkubatora u 2019. godini te samostalno nastavilo svoje poslovanje izvan inkubatora. Prema dobivenim podacima 101 poduzeće u 2019. godini izašlo je iz 24 inkubatora koji su sudjelovali u istraživanju. 63% ispitanika tvrdi da je 1 do 5 poduzeća 2019. godine izašlo iz poslovnog inkubatora te nastavilo poslovanje dok 25% ispitanika tvrdi da nijedno poduzeće nije izašlo iz poslovnog inkubatora te nastavilo poslovanje.

Grafikon 12 Izlazak poduzeća iz poslovnog inkubatora u 2019. godini te nastavak samostalnog poslovanja

(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

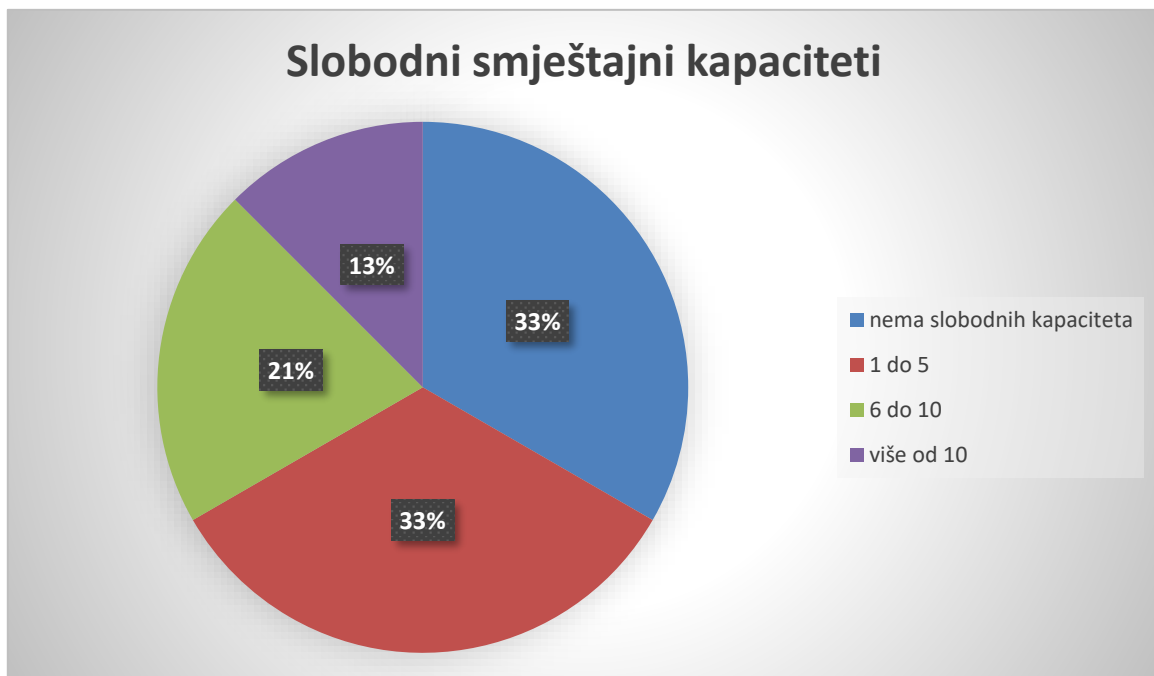
Na grafikonu 13 prikazano je koliko je poduzeća izašlo iz poslovnih inkubatora u 2019. godini te prestalo s poslovanjem izvan inkubatora. Prema dobivenim podacima od 24 ispitana poslovna inkubatora, 13 poduzeća je izašlo iz inkubatora i prestalo poslovati u 2019. godini. 75% ispitanika tvrdi da nijedno poduzeće nije izašlo te ujedno i prestalo s poslovanjem u 2019. godini. Preostalih 25% ispitanika tvrdi da je 1 do 5 poduzeća izašlo i prestalo s poslovanjem u 2019. godini. Prema prikazanim podacima na grafikonu 11, 12 i 13 možemo zaključiti da je više poduzeća ušlo u poslovne inkubatore nego izašlo iz njih, odnosno 42 poduzeća više je ušlo u poslovne inkubatore, nego izašlo iz njih.

Grafikon 13 Izlazak poduzeća iz poslovnog inkubatora u 2019. godini te prestanak poslovanja

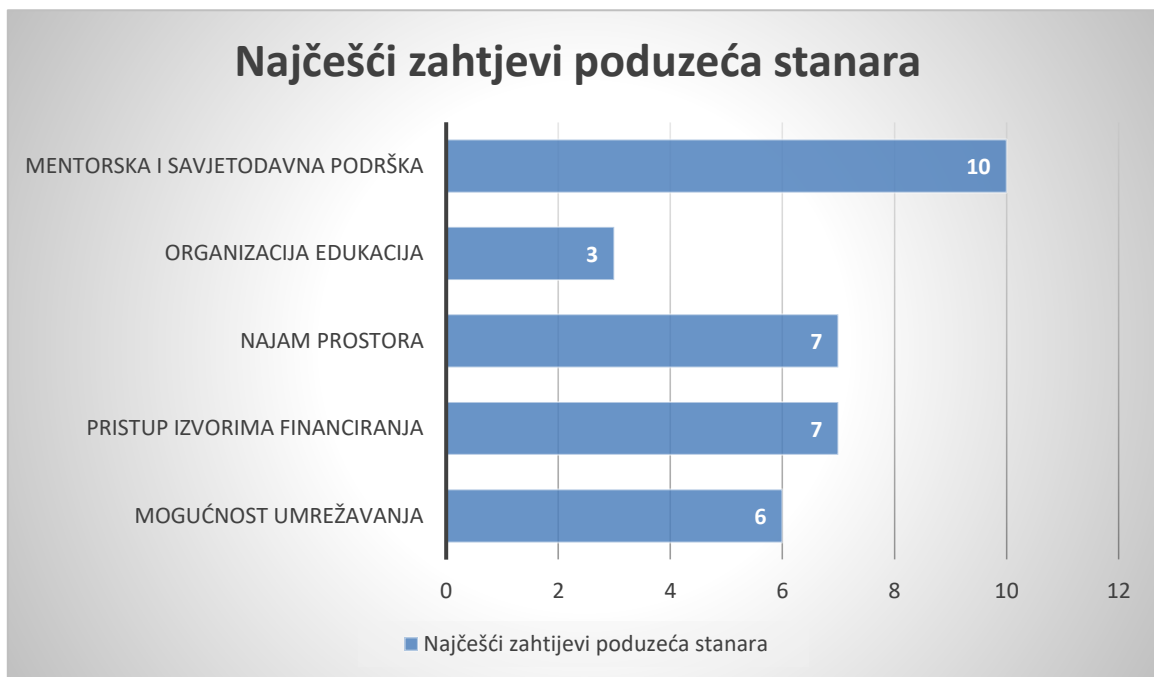
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

Iz grafikona 14 vidljivo je koliko slobodnih kapaciteta za prihvat novih poduzeća stanara imaju poslovni inkubatori koji su sudjelovali u istraživanju. 33% ispitanika tvrdi da nema slobodnih kapaciteta za prihvat novih poduzeća stanara, već listu čekanja. Isti broj ispitanika tvrdi da ima 1 do 5 slobodnih smještajnih kapaciteta. 21% ispitanika ima 6 do 10 slobodnih kapaciteta, dok 13% ispitanika tvrdi da ima više od 10 slobodnih smještajnih kapaciteta u inkubatoru za prihvat novih stanara. Promatranjem geografskog položaja poslovnih inkubatora koji su sudjelovali u istraživanju te zabilježenih odgovora vezanih za slobodne smještajne kapacitete može se zaključiti da ne postoji povezanost između zasićenosti poslovnih inkubatora i geografskog položaja na kojem se nalaze. Poslovni inkubatori bez slobodnih kapaciteta nalaze se u gotovo svim regijama Hrvatske isto kao i poslovni inkubatori s određenim brojem slobodnih smještajnih kapaciteta.

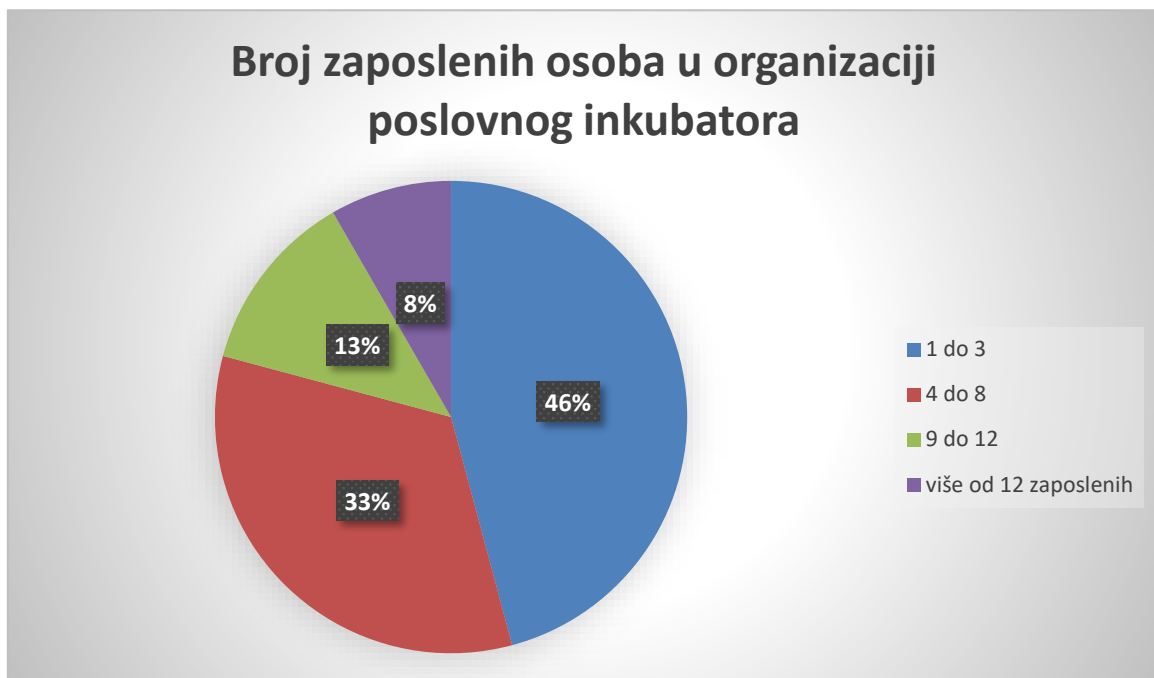
Grafikon 14 Slobodni smještajni kapaciteti
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

Na grafikonu 15 prikazani su najčešći zahtjevi poduzeća stanara prema poslovnim inkubatorima. Ispitanicima je dana mogućnost slobodnog odgovora te su dobiveni odgovori kasnije podijeljeni u nekoliko kategorija. Najviše ispitanika tvrdi da poduzeća stanari zahtijevaju mentorsku i savjetodavnu podršku, osiguravanje poslovnih prostora te pristup financijskim sredstvima te informiranje o programima financiranja. Također poduzeća stanari zahtijevaju mogućnost umrežavanja te organizaciju edukacija kako bi usavršili svoja znanja i vještine u poduzetništvu.

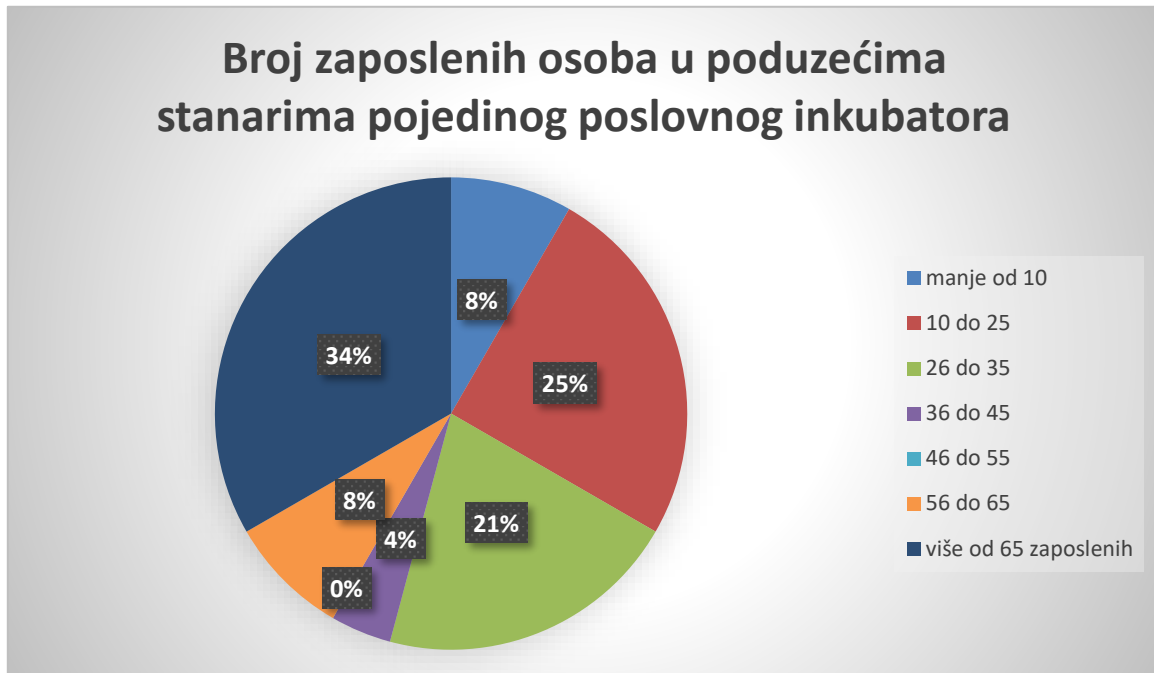
Grafikon 15 Najčešći zahtjevi poduzeća stanara
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

Grafikon 16 prikazuje broj zaposlenih osoba u organizaciji poslovnog inkubatora, odnosno njezinoj upravi. Ispitanicima su bila ponuđena četiri ranga sa brojem zaposlenih te je bilo potrebno označiti samo jedan odgovor. 46% ispitanika (N=11) tvrdi da su u organizaciji poslovnog inkubatora zaposlene 1 do 3 osobe. 33% ispitanika (N=8) tvrdi da je u organizaciji poslovnog inkubatora zaposleno 4 do 8 osoba. Prema dobivenim podacima možemo zaključiti da u samoj organizaciji inkubatora nije zaposlen velik broj ljudi. Samo dva ispitanika (8%) tvrde da u organizaciji poslovnog inkubatora imaju više od 12 zaposlenih.

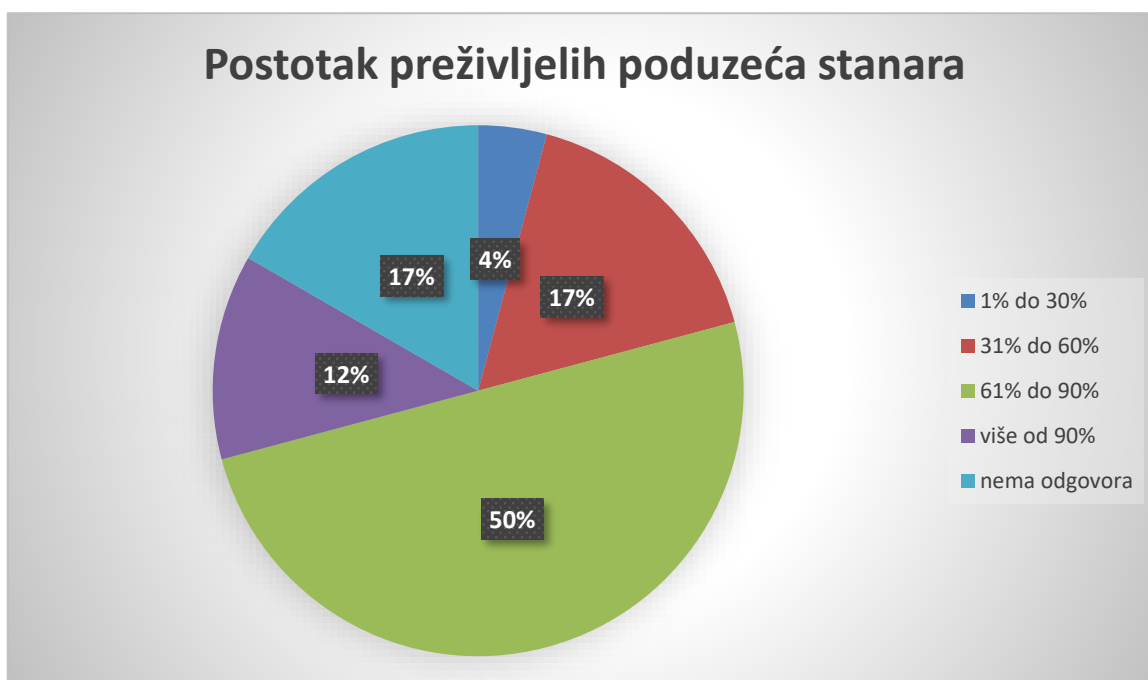
Grafikon 16 Broj zaposlenih osoba u organizaciji poslovnog inkubatora
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

Na grafikonu 17 prikazano je koliko je sveukupno zaposlenih osoba u poduzećima stanarima u pojedinim poslovnim inkubatorima. Ispitanicima su bili zadani rangovi sa brojem zaposlenih osoba te je bilo potrebno označiti rang u koji poslovni inkubator pripada prema broju zaposlenih osoba u poduzećima stanarima. Najveći postotak ispitanika (34%) tvrdi da je sveukupno više od 65 zaposlenih osoba u poduzećima stanarima njihovog inkubatora.

Grafikon 17 Broj zaposlenih osoba u poduzećima stanarima pojedinog poslovnog inkubatora
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

Na grafikonu 18 vidljivo je koliki postotak poduzeća koja napuste inkubator preživi iduće tri godine izvan inkubatora, prema mišljenju ispitanika. Od ukupno 24 poslovna inkubatora koja su sudjelovala u istraživanju 4 inkubatora nisu dala odgovor na navedeno pitanje. Ispitanicima je dana mogućnost slobodnog odgovora te su odgovori kasnije rangirani. Prema prikazanom grafikonu možemo zaključiti da 50% ispitanika smatra da 61% do 90% poduzeća koja su izašla iz poslovnog inkubatora prežive iduće tri godine samostalnim poslovanjem izvan inkubatora.

Grafikon 18 Postotak preživjelih poduzeća stanara
(Izvor: vlastita izrada prema dobivenim podacima)

Na prethodnom pitanju ispitanicima je dana mogućnost slobodnih odgovora na pitanje s kojim problemima se suočavaju kao poslovni inkubator u Republici Hrvatskoj. Od ukupno 24 ispitanika, 3 ispitanika nisu dala odgovor na navedeno pitanje dok je jedan ispitanik naveo da nemaju nikakvih problema. Grupiranjem preostalih prikupljenih informacija može se zaključiti da većina poslovnih inkubatora u Republici Hrvatskoj ima problema sa nedovoljnom financijskom potporom što utječe na ekonomsku održivost inkubatora. Također, ispitanici se susreću sa problemom male zainteresiranosti za osnivanjem start-up poduzeća te strahom od ulaska u poduzetnički pothvat zbog prostorne nerazvijenosti poduzetništva. Promatranjem dobivenih odgovora vezanih za trenutne probleme poslovnih inkubatora u Hrvatskoj, problem male zainteresiranosti i straha od ulaska u poduzetništvo najviše se javlja u regiji Panonske Hrvatske. Također, javlja se i problem dodatnog prostora zbog kojeg inkubatori nemaju mogućnosti smještaja za nova poduzeća te se stvaraju liste čekanja. Kao što je navedeno u prethodnom pitanju, problem dodatnog prostora ne može se direktno povezati sa regijom Hrvatske s obzirom da se isti javlja diljem zemlje, nevezano za geografski položaj. Nadalje, ispitanici navode problem potreba za širokim spektrom znanja te stalno educiranje zaposlenika poslovnih inkubatora kako bi ciljanim skupinama pružili kvalitetnu i pravodobnu uslugu.

Posljednje pitanje anketnog upitnika odnosilo se na preporuke poslovnih inkubatora za politike države kako bi njihovo poslovanje bilo lakše i uspješnije. Ispitanicima je dana mogućnost slobodnih odgovora na navedeno pitanje. Od ukupno 24 ispitanika, 2 ispitanika nisu dala odgovor na posljednje pitanje. Nadovezujući se na prethodno pitanje anketnog upitnika koje se odnosilo na probleme poslovnih inkubatora, preporuke poslovnih inkubatora usmjerene su na rješavanje istih. Većina ispitanika navodi kako je potrebno poboljšanje financijske potpore za poslovne inkubatore, mogućnosti predfinanciranja te olakšanje pristupa alternativnim izvorima financiranja. Također, sufinanciranje dijela troškova poslovnih inkubatora te smanjenje troškova za start-up poduzeća. Usto, preporuke poslovnih inkubatora odnose na olakšani dolazak do kapitala start-up poduzećima kako bi ista brže i lakše prešla iz faze inkubacije na tržište. Nadalje, ispitanici navode potrebu za omogućavanjem kontinuirane poslovne edukacije za zaposlenike inkubatora kako bi se ista znanja mogla prenositi na nove poduzetnike, isto tako omogućavanje transfera znanja, dijeljenje iskustava i umrežavanje s drugim poduzetničko-potpornim institucijama. Među ostalim preporukama ispitanici smatraju da je potrebno ubrzati proces financiranja investicijskih projekata iz EU fondova te smanjiti administraciju.

7.2. Analiza izabranih financijskih pokazatelja poduzeća stanara

U ovom poglavlju pojašnjen je tijek analize izabranih financijskih pokazatelja poduzeća stanara. Analiza je započela prikupljanjem popisa poduzeća stanara, vrijednosti izabranih financijskih pokazatelja te formiranjem jednostavne statističke tablice s izračunima. U nastavku rada prikazana su uvodna razmatranja, metodologija te rezultati provedene analize izabranih financijskih pokazatelja poduzeća stanara.

7.2.1. Uvodna razmatranja

Od ukupno 24 poslovna inkubatora koji su sudjelovali u anketnom istraživanju prikupljen je popis poduzeća stanara za 18 poslovnih inkubatora. Sumarno prikazano za 18 poslovnih inkubatora izrađen je popis od 292 trgovačka društva. U nastavku rada bit će pojašnjena metodologija provedene analize te prikazani rezultati.

7.2.2. Metodologija analize izabranih financijskih pokazatelja

Kao što je već navedeno, analiza je započela prikupljanjem popisa poduzeća stanara od poslovnih inkubatora koji su sudjelovali u anketnom istraživanju. Popis poduzeća stanara prikupljen je od 18 poslovnih inkubatora. Nakon prikupljenog popisa kojeg čine 292 poduzeća stanara iz Registra godišnjih financijskih izvještaja kojeg vodi Fina prikupljali su se podaci za 2018. i 2019. godinu. Razlog prikupljanja podataka za dvije godine unatrag je trenutna epidemiološka situacija u državi zbog koje neka od trgovačkih društava još nisu predala financijske izvještaje za 2019. godinu. Iz godišnjih financijskih izvještaja prikupljali su se podaci o djelatnosti poduzeća, godini osnivanja, ukupnoj aktivi, ukupnim prihodima, dobiti/gubitku te na temelju istih izračunata je profitna marža. Nadalje, filtriranjem podataka iz popisa eliminirana su poduzeća koja su u stečaju (N=14), poduzeća čije se sjedište ne poklapa sa sjedištem poslovnog inkubatora (N=18) te poduzeća za koja nema podataka za 2018. i/ili 2019. godinu jer su tek novoosnovana ili nisu predala godišnje financijske izvještaje (N=64). Filtriranjem podataka od početnih 292 poduzeća popis koji će predstavljati bazu za statističke izračune sadrži 196 trgovačkih društava. Od navedenih 196 poduzeća za 15 poduzeća korišteni su podaci iz 2018. godine zbog nedostupnosti podataka za 2019. godinu. Za preostalo 181 poduzeće korišteni su podaci iz 2019. godine.

Nakon formiranja baznih podataka, poduzeća su podijeljena na ona koja pripadaju poduzetničkim inkubatorima i ona koja pripadaju inkubatorima za nove tehnologije. Od ukupno 196 poduzeća 131 poduzeće pripada poduzetničkim inkubatorima, a 65 poduzeća pripada

inkubatorima za nove tehnologije. Prikupljeni podaci vezani za djelatnosti poduzeća stanara prikupljeni su s oznakom razreda prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. (NKD 2007). Kasnije podaci su grupirani prema višim razinama NKD-a što je prikazano u sljedećem poglavlju s rezultatima analize.

Od statističkih izračuna za poduzeća stanare računati su minimum, maksimum, medijan, aritmetička sredina i standardna devijacija za varijable ukupna aktiva, ukupni prihodi, dobit/gubitak, profitna marža i starost poduzeća. Nadalje, za poduzeća za koja su bili dostupni podaci za 2018. godinu i 2019. godinu (N=181) izračunate su stope rasta/pada za varijable ukupna aktiva, ukupni prihodi i profitna marža. Također, za izračunate stope rasta za spomenute varijable ponovno su izračunati minimum, maksimum, medijan, aritmetička sredina i standardna devijacija. Rezultati navedenih izračuna bit će prikazani u sljedećem poglavlju.

7.2.3. Rezultati analize izabranih financijskih pokazatelja

Kao što je prije navedeno, u analizi su prikupljeni podaci o djelatnostima u kojima posluju promatrana poduzeća. Prikupljeni su podaci o razredima prema NKD-u 2007 u kojima poduzeća posluju. S obzirom na raznolikost razreda u kojima djeluju poduzeća, podaci su grupirani te su poduzeća klasificirana prema odjeljcima NKD-a 2007. Poduzeća koja posluju unutar poduzetničkih inkubatora djeluju u 34 različita odjeljka od kojih su izdvojena top 5. Najzastupljeniji je odjeljak 62_Računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima pod kojim je klasificirano 44 poduzeća od ukupno 131 poduzeća promatranih poduzetničkih inkubatora što je u postotnom iznosu 33,6%. Nadalje, u preostalih top 5 odjeljaka su: 46_ Trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima (N=10), 70_ Upravljačke djelatnosti; savjetovanje u vezi s upravljanjem (N=8), 71_Arhitektonske djelatnosti i inženjerstvo; tehničko ispitivanje i analiza (N=7) te 73_Promidžba (reklama i propaganda) i istraživanje tržišta (N=8). Promatrajući područja prema NKD-u najzastupljenija područja su: J_Informacije i komunikacija (39,7%) i M_Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (25,2%). Sumarno prikazano u navedena dva područja klasificirano je 85 od 131 poduzeća poduzetničkih inkubatora (64,9%).

Poduzeća koja posluju unutar inkubatora za nove tehnologije djeluju u 21 različitom odjeljku od kojih je izdvojeno top 5. Najzastupljeniji je odjeljak 62_Računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima pod kojim je klasificirano 20 poduzeća od ukupno 65 poduzeća promatranih inkubatora za nove tehnologije što je u postotnom iznosu 30,8%. U preostalih top 5 odjeljaka su: 41_Gradnja zgrada (N=4), 43_Specijalizirane građevinske djelatnosti (N=5), 71_Arhitektonske djelatnosti i inženjerstvo; tehničko ispitivanje i analiza (N=9) te 72_Znanstveno istraživanje i razvoj (N=4). Promatrajući najzastupljenija područja

prema NKD-u za inkubatore za nove tehnologije to su također područja: J_Informacije i komunikacija (35,4%) i M_Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (29,2%). Sumarno prikazano u navedena dva područja klasificirano je 42 od 65 poduzeća (64,6%).

Na temelju prije utvrđenih baznih podataka, od ukupno 131 poduzeća stanara poduzetničkih inkubatora za 11 poduzeća prilikom izračuna korišteni su podaci iz 2018. godine, dok su za ostalih 120 poduzeća korišteni podaci iz 2019. godine. Razlog tome je već prije navedena epidemiološka situacija u državi vezana za virus Covid-19 zbog koje neka poduzeća još uvijek nisu predala godišnje izvještaje za 2019. godinu. Iz tablice 3 vidljivo je kako je najmanja vrijednost aktive poduzeća stanara poduzetničkih inkubatora 111,00 kn dok je najveća vrijednost aktive 111.257.075,00 kn. Promatrajući funkciju minimuma i maksimuma za prihode poduzeća stanara poduzetničkih inkubatora, najmanja vrijednost iznosi 0,00kn dok je najveća vrijednost prihoda 134.220.647,00 kn. Najveći ostvareni gubitak u 2019. godini za promatrana poduzeća stanare poduzetničkih inkubatora iznosi -614.190,00 kn dok je najveća dobit ostvarena u iznosu od 9.304.667,00 kn. Minimum profitne marže za promatrana poduzeća iznosi -54808,33% dok je maksimum profitne marže 85,39%. Promatrajući starost poduzeća, najmlađa poduzeća posluju godinu dana, dok je najstarije poduzeće osnovano prije 30 godina. Medijalna vrijednost aktive promatranih poduzeća iznosi 293.558,00 kn, što znači da 50% promatranih poduzeća ima aktivu veću od navedene vrijednosti dok 50% promatranih poduzeća ima vrijednost aktive manju od navedenog iznosa. Nadalje, 50% promatranih poduzeća vrijednost prihoda ima veću od 407.117,00 kn dok je za 50% poduzeća ta vrijednost manja. Medijalna vrijednost ostvarene dobiti/gubitka u 2019. godini za promatrana poduzeća iznosi 25.759,00 kn dok je medijalna vrijednost profitne marže 4,09%. Medijalna vrijednost distribucije za starost poduzeća iznosi 4 godine. Na izračun medijana za sve varijable ekstremne vrijednosti nemaju utjecaja. Vrijednost aritmetičke sredine aktive promatranih poduzeća stanara poduzetničkih inkubatora za 2019. godinu iznosi 2.159.428,24 kn dok prosječno odstupanje od aritmetičke sredine iznosi 11.151.089,25 kn. Vrijednost aritmetičke sredine prihoda za promatrana poduzeća u 2019. godini iznosi 2.586.795,16 kn dok prosječno odstupanje od aritmetičke sredine iznosi 12.461.054,09 kn. Aritmetička sredina ostvarene dobiti/gubitka iznosi 179.400,44 kn dok je prosječno odstupanje od iste 892.357,50 kn. Nadalje, aritmetička sredina profitne marže iznosi -536,59% s prosječnim odstupanjem od 4839,81 postotnih bodova (u nastavku p.b.). Aritmetička sredina starosti promatranih poduzeća iznosi 4,59 godina dok je prosječno odstupanje od aritmetičke sredine 4,56 godina.

Tablica 3 Statistički izračuni za poduzeća poduzetničkih inkubatora

	Aktiva 2019.	Prihodi 2019.	Dob./Gub. 2019.	Prof. marža 2019.	Starost (god)
Minimum	111,00 kn	0,00 kn	-614.190,00 kn	-54.808,33%	1
Maksimum	111.257.075,00 kn	134.220.647,00 kn	9.304.667,00 kn	85,39%	30
Medijan	293.558,00 kn	407.117,00 kn	25.759,00 kn	4,09%	4
Aritmetička sredina	2.159.428,24 kn	2.586.795,16 kn	179.400,44 kn	-536,59%	4,59
Stand.dev	11.151.089,25 kn	12.461.054,09 kn	892.357,50 kn	4.839,81 p.b.	4,56

(Izvor: Vlastita izrada prema: („Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2020“))

Od ukupno 65 poduzeća stanara inkubatora za nove tehnologije koja se nalaze u baznim podacima na temelju kojih se provodi analiza, za 4 poduzeća prilikom izračuna korišteni su podaci iz 2018. godine, dok su za preostalo 61 poduzeće korišteni podaci iz 2019. godine iz prije navedenih razloga. Iz tablice 4 vidljivo je kako je najmanja vrijednost aktive poduzeća stanara inkubatora za nove tehnologije 9.496,00 kn dok je najveća vrijednost aktive 8.193.258,00 kn. Promatrajući funkciju minimuma i maksimuma za prihode poduzeća stanara inkubatora za nove tehnologije, najmanja vrijednost iznosi 0,00kn dok je najveća vrijednost prihoda 15.263.438,00 kn. Najveći ostvareni gubitak u 2019. godini za promatrana poduzeća stanare inkubatora za nove tehnologije iznosi -278.698,00 kn dok je najveća dobit ostvarena u iznosu od 1.452.494,00 kn. Minimum profitne marže za promatrana poduzeća iznosi -81,83% dok je maksimum profitne marže 59,16%. Najmlađe promatrano poduzeće inkubatora za nove tehnologije posluje 1 godinu dok najstarije posluje 29 godina. 50% poduzeća mlađe je od 5 godina dok je 50% poduzeća starije. Uzimajući u obzir ekstremne vrijednosti skupa, prosjek starosti promatranih poduzeća stanara iznosi 6,83 godina. Medijalna vrijednosti aktive promatranih poduzeća iznosi 293.000,00 kn, što znači da 50% promatranih poduzeća ima aktivu veću od navedene vrijednosti dok 50% promatranih poduzeća ima vrijednost aktive manju od navedenog iznosa. Nadalje, 50% promatranih poduzeća vrijednost prihoda ima veću od 610.930,00 kn dok je za 50% poduzeća ta vrijednost manja. Medijalna vrijednost ostvarene dobiti/gubitka u 2019. godini za promatrana poduzeća iznosi 28.248,00kn dok je medijalna vrijednost profitne marže 3,48%.

Tablica 4 Statistički izračuni za poduzeća inkubatora za nove tehnologije

	Aktiva 2019.	Prihodi 2019.	Dob./Gub. 2019.	Prof. marža 2019.	Starost (god)
Minimum	9.496,00 kn	0,00 kn	-278.698,00 kn	-81,83%	1
Maksimum	8.193.258,00 kn	15.263.438,00 kn	1.452.494,00 kn	59,16%	29
Medijan	293.300,00 kn	610.930,00 kn	28.248,00 kn	3,48%	5
Aritmetička sredina	831.761,82 kn	1.630.872,72 kn	110.373,42 kn	5,16%	6,83
Stand.dev	1.330.100,37 kn	2.838.175,10 kn	276.325,26 kn	19,96 p.b.	5,76

(Izvor: Vlastita izrada prema: („Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2020“))

U sklopu analize odabranih financijskih pokazatelja za poduzeća za koja su bili dostupni podaci iz 2018. i 2019. godine izračunate su stope rasta/pada za varijable ukupna aktiva, ukupni prihodi i profitna marža. Od ukupno promatranog 131 poduzeća stanara poduzetničkih inkubatora za 97 poduzeća bili su dostupni podaci za dvije promatrane godine. Nakon izračunatih stopa rasta/pada na temelju istih izrađena je tablica sa statističkim izračunima minimuma, maksimuma, medijana, aritmetičke sredine te standardne devijacije. Ako ne uzimamo u obzir ekstremne vrijednosti skupa, vidljivo je kako je medijalna vrijednost kretanja aktive za promatrana poduzeća poduzetničkih inkubatora 0,36% što znači da je 50% poduzeća svoju aktivu povećalo za više od 0,36% dok je 50% poduzeća svoju aktivu povećalo za manje od 0,36% ili ju je smanjilo. Također, 50% poduzeća prihode je povećalo za više od 0,48% dok je 50% poduzeća prihode povećalo za manje od 0,48% ili ih je smanjilo. Maksimalna vrijednost povećanja prihoda iznosi 141.698,00%. Vrijednost medijana promjene profitne marže prikazuje povećanje za 1,18 postotna boda što znači da je 50% promatranih poduzeća profitnu maržu povećalo za više od 1,18 postotna boda dok je 50% poduzeća profitnu maržu povećalo za manje od 1,18 postotna boda ili ju je smanjilo.

Tablica 5 Statistički izračuni za stope rasta/pada poduzeća poduzetničkih inkubatora

	Aktiva	Prihodi	Prof.marža
Minimum	-0,80%	-0,90%	-346,90
Maksimum	136,17%	141.698,00%	488.129,14
Medijan	0,36%	0,48%	1,18
Aritmetička sredina	2,66%	1.462,55%	5.208,06
Stand.dev	14,17	14.387,07	49.567,59

(Izvor: Vlastita izrada prema: („Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2020“))

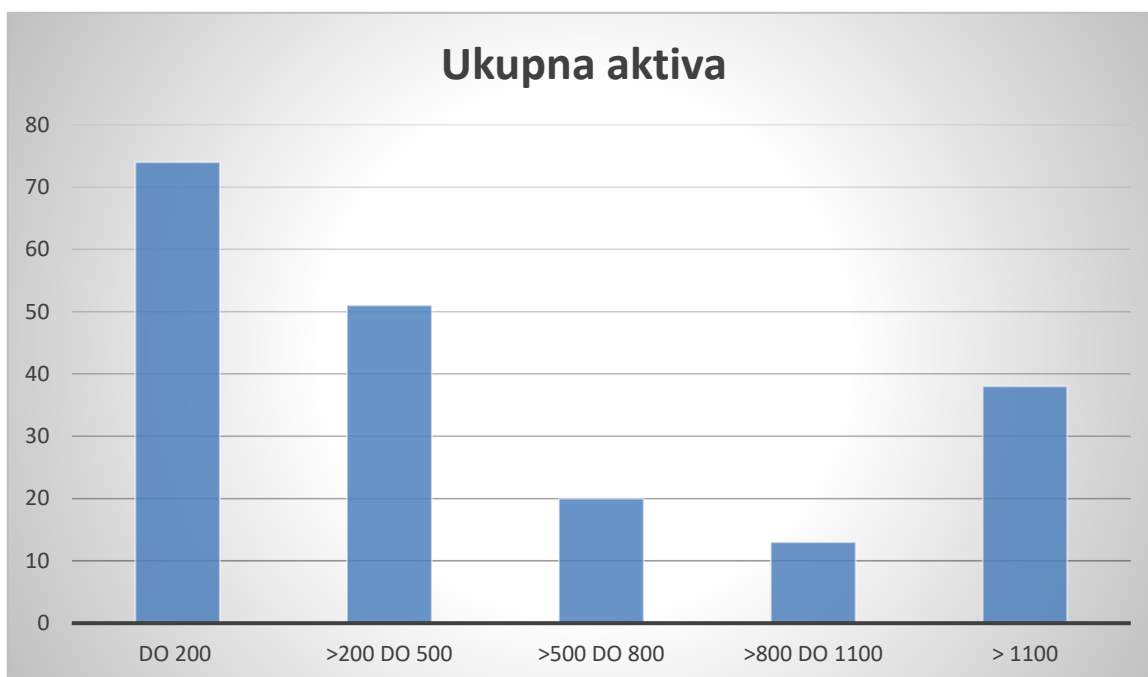
Također, stope rasta/pada izračunate su za poduzeća inkubatora za nove tehnologije za koja su bili dostupni podaci iz 2018. i 2019. godine. Od ukupno promatranih 65 poduzeća stanara inkubatora za nove tehnologije za 57 poduzeća bili su dostupni podaci za dvije promatrane godine. Nakon izračunatih stopa rasta/pada na temelju istih izrađena je tablica sa statističkim izračunima minimuma, maksimuma, medijana, aritmetičke sredine te standardne devijacije. Iz tablice 6 vidljivo je kako je medijalna vrijednost kretanja aktive za promatrana poduzeća inkubatora za nove tehnologije 0,19% što znači da je 50% poduzeća svoju aktivu povećalo za više od 0,19% dok je 50% poduzeća svoju aktivu povećalo za manje od 0,19% ili ju je smanjilo. Također, 50% poduzeća prihode je povećalo za 0,24% dok je 50% poduzeća prihode povećalo za manje od 0,24% ili ih je smanjilo. Maksimalna vrijednost povećanja aktive za promatrana poduzeća iznosi 2.973,19%. Vrijednost medijana profitne marže prikazuje smanjenje za 1 postotni bod što znači da je 50% promatranih poduzeća profitnu maržu smanjilo za više od 1 postotni bod dok je 50% poduzeća profitnu maržu smanjilo za manje od 1 postotni bod ili ju je povećalo.

Tablica 6 Statistički izračuni za stope rasta/pada poduzeća inkubatora za nove tehnologije

	Aktiva	Prihodi	Prof.marža
Minimum	-0,55%	-0,83%	-101,73
Maksimum	2.973,19%	656,03%	54.308,85
Medijan	0,19%	0,24%	-1,00
Aritmetička sredina	52,74%	12,23%	951,66
Stand.dev	393,73	86,82	7.193,58

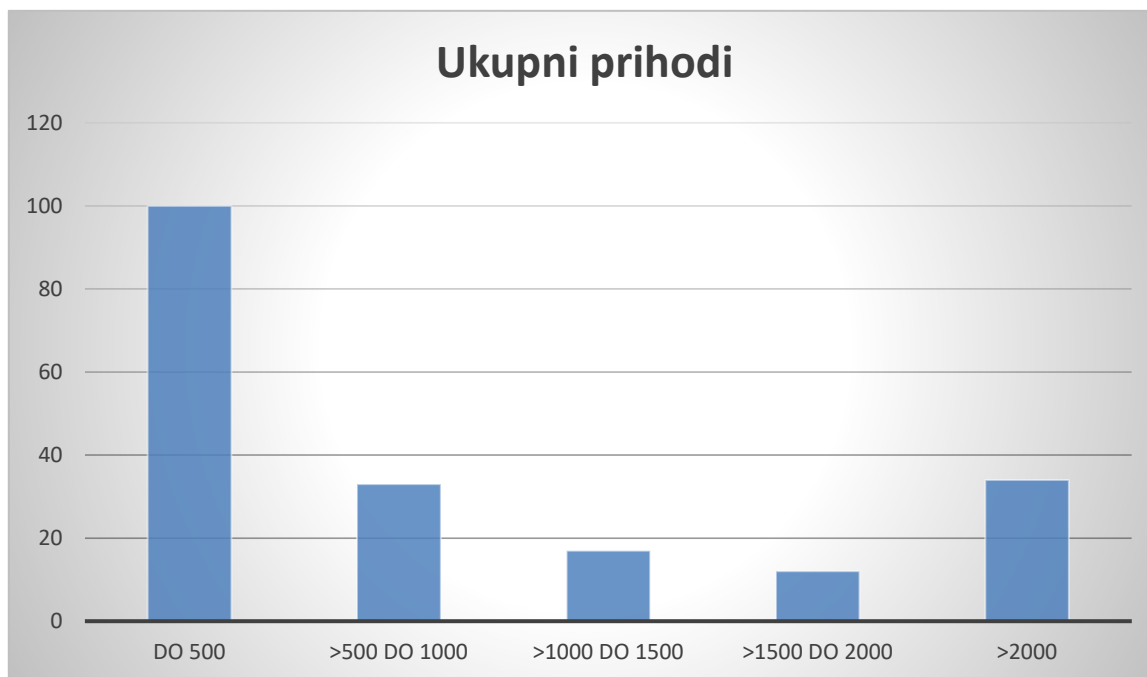
(Izvor: Vlastita izrada prema: („Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2020“))

Iz grafikona 19 vidljivo je kretanje ukupne aktive promatranih 196 poduzeća stanara svih poslovnih inkubatora koji su sudjelovali u prethodnom anketnom istraživanju. Na apscisi grafikona prikazane su vrijednosti ukupne aktive koje su izražene u tisućama kuna. Prema prikazanom grafikonu vidljivo je da najviše promatranih poduzeća vrijednost ukupne aktive ima manju od 500.000,00 kn. Točnije 74 poduzeća stanara vrijednost ukupne aktive ima do 200.000,00 kn dok 51 poduzeće ima vrijednost ukupne aktive između 200.000,00 kn i 500.000,00 kn. U postotnom obliku 63,78% promatranih poduzeća vrijednost ukupne aktive ima manju od 500.000,00 kn.

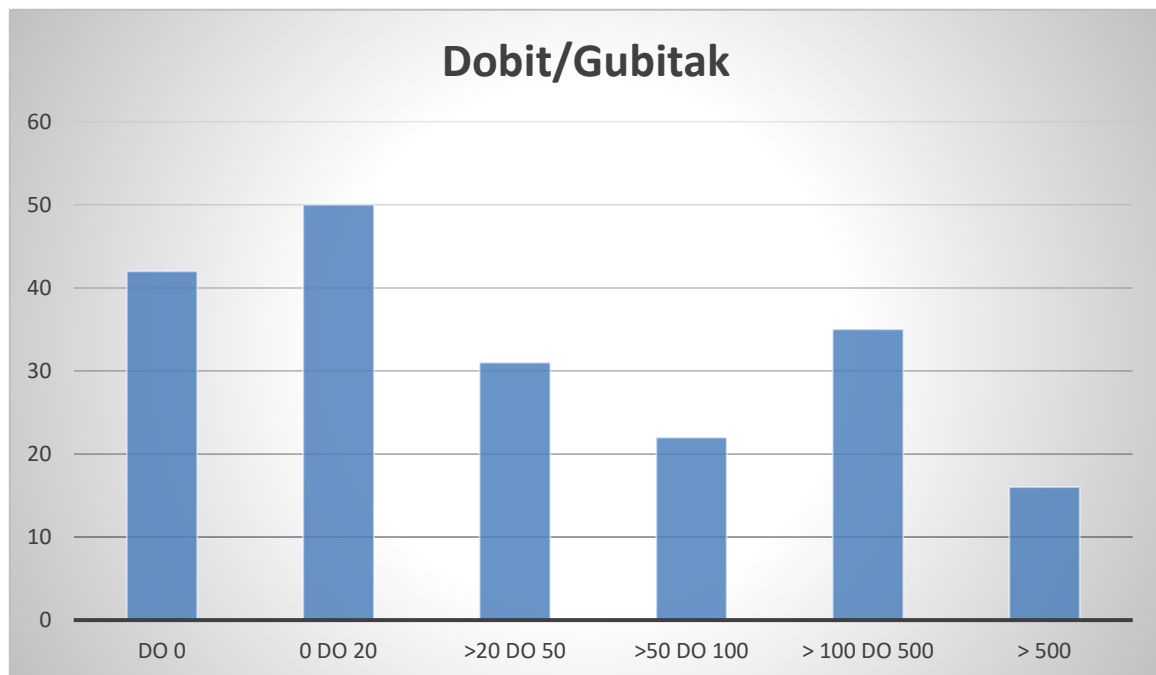
Grafikon 19 Ukupna aktiva promatranih poduzeća poslovnih inkubatora (u tisućama kuna)
(Izvor: Vlastita izrada prema: („Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2020“))

Iz grafikona 20 vidljivo je kretanje ukupnih prihoda za 196 promatranih poduzeća stanara. Na apscisi grafikona prikazane su vrijednosti ukupnih prihoda koje su izražene u tisućama kuna. Najviše promatranih poduzeća vrijednost ukupnih prihoda ima do 500.000,00 kn. Od ukupno 196 promatranih poduzeća, 100 poduzeća vrijednost ukupnih prihoda ima do 500.000,00 kn što je u postotnom iznosu 51,02% promatranih poduzeća stanara.

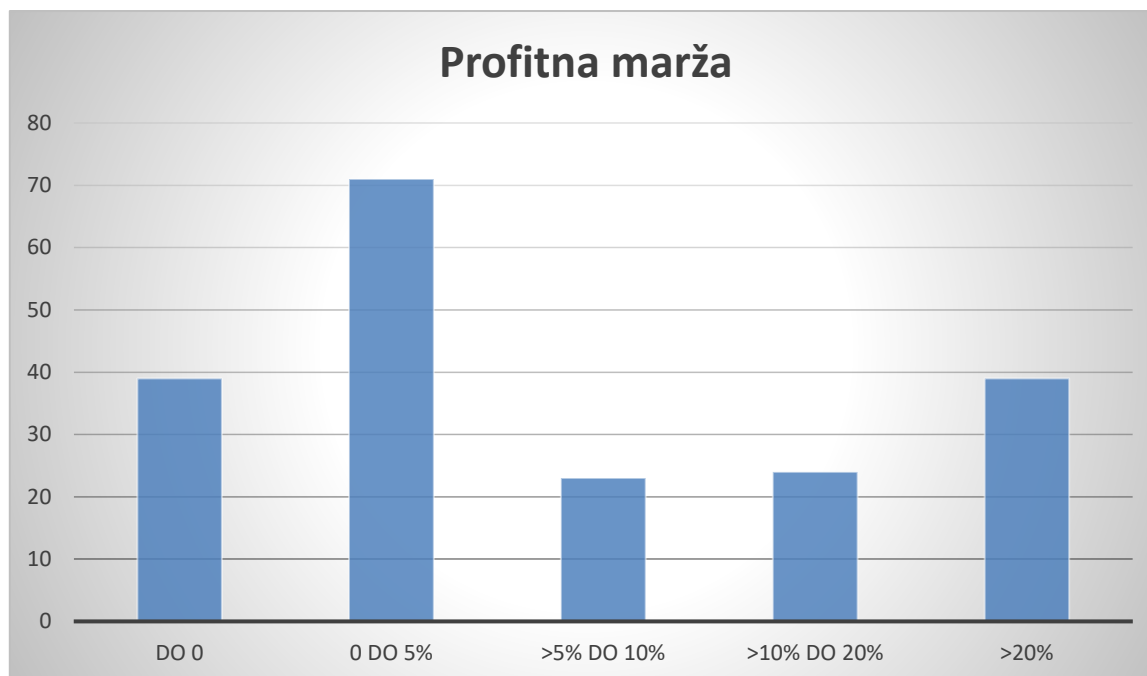
Grafikon 20 Ukupni prihodi promatranih poduzeća poslovnih inkubatora (u tisućama kuna)
(Izvor: Vlastita izrada prema: („Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2020“))

Iz grafikona 21 vidljivo je kretanje dobiti i gubitka za promatranih 196 poduzeća stanara. Prema prikazanom grafikonu 42 promatrana poduzeća stanara ostvaruje gubitak što je u postotnom obliku 21,43% promatranih poduzeća stanara. Najviše promatranih poduzeća stanara ostvaruje dobit u vrijednosti do 50.000,00 kn od čega 50 poduzeća ostvaruje dobit do 20.000,00 kn dok 31 poduzeće ostvaruje dobit u vrijednosti između 20.000,00 kn i 50.000,00 kn. U postotnom obliku 41,33% promatranih poduzeća ostvaruje dobit u vrijednosti do 50.000,00 kn.

Grafikon 21 Dobit/gubitak promatranih poduzeća poslovnih inkubatora (u tisućama kuna)
(Izvor: Vlastita izrada prema: („Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2020“))

Iz grafikona 22 vidljivo je kako se profitna marža najviše promatranih poduzeća kreće na niskoj razini između 0% i 5%. Od ukupno 196 promatranih poduzeća stanara, za 71 poduzeće profitna marža kreće se od 0% do 5% što je u postotnom obliku 36,22% promatranih poduzeća stanara.

Grafikon 22 Profitna marža promatranih poduzeća poslovnih inkubatora (%)
(Izvor: Vlastita izrada prema: („Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2020“))

8. Zaključak

Konstantnim globalnim promjenama i sve jačim konkurentskim pritiscima svaka zemlja primorana je voditi brigu o izvoru radnih mjesta te blagostanju u društvu i regiji. Kako bi se stvorilo povoljnije poslovno okruženje za otvaranje novih radnih mjesta i gospodarski rast, u Europskoj uniji postoje politike koje potiču poduzetništvo te nastoje ojačati konkurentnost industrije. Također, postoji niz programa kojima se malim i srednjim poduzećima pomaže u pristupu na tržišta, otvaranju novih poduzeća, ostvarivanju ideja, internacionalizaciji, korištenju financijskih sredstava te razvoju tehnologija. Nadalje, u Hrvatskoj brigu o razvoju svih područja zemlje vodi Vlada. Ona planira, provodi i nadzire poticajne mjere i programe namijenjene rastu, razvoju i jačanju cjelokupnog gospodarstva zemlje. Uklanjanjem administrativnih prepreka, jačanjem proizvodnje i izvoza, izgradnjom poduzetničkih zona, povećanjem broja malih i srednjih poduzeća, povećanjem broja zaposlenih te ulaganjem u razvoj, obrazovanje i nove tehnologije nastoji se doprinijeti povećanju konkurentnosti zemlje na brojnim tržištima. Također, sa Vladom RH surađuju brojne organizacije i institucije radi promicanja poduzetništva. Na uspješnost djelovanja poduzeća i poduzetnika pojedinca uvelike utječe stupanj organiziranosti društvene zajednice i države u cjelini. Za uspješno poslovanje te rast i razvoj poduzeća u svakom segmentu poslovanja potrebni su različiti oblici podrške. Kao podrška i poticaj razvoju malog gospodarstva i napretku poduzetništva uvelike mogu pridonijeti različiti oblici poduzetničkih potpornih institucija pa tako i razvoj poslovnih inkubatora. Poslovni inkubatori predstavljaju poseban oblik potpore kojim se olakšava poslovanje poduzetnicima u prvim godinama poslovanja. Oni osiguravaju fizičku infrastrukturu, izgradnju okruženja poticajnog za poduzetništvo te razvoj novih znanja i tehnologija za poduzetnike početnike. Poslovni inkubatori u Hrvatskoj smatraju da je za uspješnost u segmentu poduzetništva vrlo važna učinkovitost upravljanja te pametno iskorištavanje financijskih izvora.

Prema provedenom anketnom istraživanju na poslovnim inkubatorima koji trenutno posluju u Hrvatskoj može se zaključiti da je prosječno razdoblje inkubacije za poduzeća stanare u poslovnim inkubatorima Hrvatske od 4 do 5 godina. Nadalje, ispitujući razinu zrelosti poduzeća stanara može se zaključiti da se većina poduzeća stanara nalazi u fazi početka poslovanja i razvoja ideje koju žele realizirati ili u fazi u kojoj je prvi proizvod/usluga dovršen te im je trenutni cilj razvijanje prodaje istih. Promatrajući udio žena poduzetnica u ukupnom broju aktivnih poduzetnika u poslovnim inkubatorima najviše ispitanika tvrdi da je u njihovom inkubatoru od 11% do 20% žena poduzetnica. Prema procjeni razrednih sredina broja poduzeća stanara i dobivenih podataka o udjelu žena poduzetnica možemo zaključiti da je agregirano 26,2% žena poduzetnica u ukupnom broju poduzetnika svih inkubatora koji su sudjelovali u istraživanju. Istraživanjem je utvrđeno kako se većina poduzetnika koji posluju u

sklopu poslovnih inkubatora nalazi u svojim tridesetim godinama života. Također, utvrđeno je kako najviše ispitanika nudi usluge najma poslovnog prostora, korištenje zajedničkih prostorija, usluge poslovnog savjetovanja i podrške u poslovanju te edukacijske programe. Mnogi poslovni inkubatori kako bi pomogli u rastu i razvoju poslovanja svojim poduzećima stanarima, osim što nude prije navedene usluge, organiziraju događanja u sklopu poslovnih inkubatora. Događanja poput organizacije poduzetničkih sajмова, tematskih i inovacijskih programa, istraživanje o poduzetništvu te pronalazak novih poduzeća sa kojima žele poslovati. Na taj način poduzeća stanari proširuju svoja znanja i vještine te stječu nova poslovna partnerstva. Prema provedenom istraživanju možemo zaključiti da poduzeća stanari najviše koriste usluge poslovnog savjetovanja i podrške u poslovanju te edukacijske programe. Ispitivanjem ulazaka i izlazaka poduzeća stanara iz poslovnih inkubatora u 2019. godini možemo zaključiti da je više poduzeća ušlo u poslovne inkubatore nego izašlo iz njih. 50% anketiranih poslovnih inkubatora smatra kako 61% do 90% poduzeća koja su izašla iz poslovnog inkubatora prežive iduće tri godine samostalnim poslovanjem izvan inkubatora. Nadalje, može se zaključiti da poslovni inkubatori u Hrvatskoj najčešće imaju probleme sa nedovoljnom financijskom potporom što utječe na ekonomsku održivost inkubatora te problem male zainteresiranosti za osnivanjem start-up poduzeća zbog prostorne nerazvijenosti poduzetništva. Također, javlja se i problem dodatnog prostora zbog kojeg inkubatori nemaju mogućnosti smještaja za nova poduzeća te se stvaraju liste čekanja. Može se zaključiti da ne postoji povezanost između zasićenosti poslovnih inkubatora i geografskog položaja na kojem se nalaze. Poslovni inkubatori bez slobodnih kapaciteta nalaze se u gotovo svim regijama Hrvatske isto kao i poslovni inkubatori s određenim brojem slobodnih smještajnih kapaciteta. Ispitanici navode problem potrebe za širokim spektrom znanja te stalnim educiranjem zaposlenika poslovnih inkubatora kako bi ciljanim skupinama pružili kvalitetnu i pravodobnu uslugu.

U cilju poboljšanja preporuke poslovnih inkubatora usmjerene su na rješavanje problema s kojima se susreću. Može se zaključiti kako je većina preporuka usmjerena na segment financiranja. Za poslovne inkubatore vrlo je važno poboljšanje financijske potpore, mogućnosti predfinanciranja, olakšani pristup alternativnim izvorima financiranja, sufinanciranje dijela troškova te smanjenje troškova za start-up poduzeća. Također, potrebno je omogućiti kontinuiranu poslovnu edukaciju za zaposlenike inkubatora kako bi se ista znanja mogla prenositi na nove poduzetnike, isto tako omogućiti transfer znanja, dijeljenje iskustava i umrežavanje s drugim poduzetničko-potpornim institucijama.

U sklopu analize poduzeća stanara i njihovih odabranih financijskih pokazatelja prikupljeni su podaci o djelatnostima u kojima posluju. Prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. (NKD 2007) najzastupljeniji je odjeljak 62_Računalno programiranje u koji spada više od 30% poduzeća stanara poduzetničkih inkubatora i inkubatora za nove tehnologije. Promatrajući najzastupljenija područja prema NKD-u to su područja: J_Informacije

i komunikacija i M_Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti za oba oblika poslovnih inkubatora. Analizom odabranih financijskih pokazatelja može se zaključiti kako 63,78% promatranih poduzeća stanara vrijednost ukupne aktive ima manju od 500.000,00 kn. Nadalje, 51,02% promatranih poduzeća stanara vrijednost ukupnih godišnjih prihoda ima manju od 500.000,00 kn dok 41,33% promatranih poduzeća stanara ostvaruje dobit u vrijednosti do 50.000,00 kn. Profitna marža promatranih poduzeća stanara kreće se većinom od 0% do 5%.

Na temu ovog diplomskog rada dolazi se do zaključka da poslovni inkubatori smatraju kako imaju premalu državnu financijsku podršku te je samim time njihovo poslovanje i razvoj otežano. Potrebno je usporedbom iskustava te primjenom znanja poslovnih inkubatora iz cijelog svijeta, posebice onih najrazvijenijih, pokretati programe poticanja tog segmenta gospodarstva. Potrebno je učiti na primjerima uspješnog upravljanja i kontrole poslovnih inkubatora te težiti rastu i razvoju poduzeća stanara koji su novi pokretači ekonomskog rasta. Poduzeća u poslovnim inkubatorima teže stalnom mentorstvu i podršci stoga je nužno ulagati u zaposlenike inkubatora kako bi na što bolji način vodili nova poduzeća prema uspješnom poslovanju i samostalnom ulasku na tržište. Ulaganjem u taj segment gospodarstva iz kojeg se rađaju nova poduzeća, jača se globalna konkurentnost zemlje te se „otvaraju vrata“ prema novim tržištima.

Popis literature

Bošnjak S. (2011). Poslovni inkubatori kao generatori razvoja poduzetništva. *Praktični menadžment : stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta*, Vol. 2 No. 2, 51-56.

Buble M. i Kružić D. (2006). *Poduzetništvo: realnost sadašnjosti i izazov budućnosti*. Zagreb: RRiF Plus

Centar za poduzetništvo Dubrovačko-neretvanske županije (2020). *Pravilnik o korištenju usluga poduzetničkog inkubatora Dubrovnik*. Preuzeto 15.3.2020. s https://www.poduzetnicki-inkubator-dnz.hr/downloads/dubrovnik/Pravilnik_o_koristenju_usluga_Poduzetnickog_inkubatora_Dubrovnik_3.pdf

Ekonomski portal (2013.) *Slobodne zone u Hrvatskoj*. Preuzeto 15.2.2020. s <https://ekonomskiportal.com/slobodne-zone-u-hrvatskoj/>

Enterprise Europe Network (2020). *Program za poticanje konkurentnosti MSP – COSME*. Preuzeto 25.10.2019. s <http://www.een.hr/hr/program-za-poticanje-konkurentnosti-msp-cosme>

Europska unija (2018). *Uspješna budućnost poslovanja i industrije u Europi*. Preuzeto 15.10.2019. s https://europa.eu/european-union/topics/enterprise_hr

Europski fondovi (2013). *Buy Smart+ Green Procurement in Europe (BUY SMART+)*. Preuzeto 25.10.2019. s <http://europski-fondovi.eu/content/buy-smart-green-procurement-europe-buy-smart>

Europski fondovi (2013). *CIP- Program za konkurentnost i inovacije (2007.-2013.)*. Preuzeto 25.10.2019. s <http://europski-fondovi.eu/program/cip-program-za-konkurentnost-i-inovacije?page=0%2C0%2C3>

Europski fondovi (2013). *RURAL-INCLUSION - e-Government Lowering Administrative Burdens for Rural Businesses*. Preuzeto 25.10.2019. s <http://europski-fondovi.eu/content/rural-inclusion-e-government-lowering-administrative-burdens-rural-businesses>

Grad Pazin (bez.dat.). *Poduzetničke zone*. Preuzeto 17.12.2019. s <https://www.pazin.hr/gospodarstvo-financije/poduzetnicke-zone/>

Grgić M., Bilas V., Franc S. (2010). *Poduzetništvo u međunarodnoj ekonomiji*. Zagreb: Sinergija

Hrvatska banka za obnovu i razvitak (bez.dat.). *Tko smo*. Preuzeto 28.10.2019. s <https://www.hbor.hr/naslovnica/hbor/o-nama/>

Kolaković M. (2006). *Poduzetništvo u ekonomiji znanja*. Zagreb: Sinergija

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (bez.dat.) *Slobodne zone*. Preuzeto 19.2.2020. s <http://investcroatia.gov.hr/poticaji-2/slobodne-zone/>

Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta (2020). *Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture*. Pregled poduzetničke infrastrukture 10.1.2020. na <http://reg.mingo.hr/pi/public/#>

Mirakul d.o.o. (2017). *Potencijali poduzetničkih zona z Hrvatskoj*. Preuzeto 10.1.2020. s <https://www.mirakul.hr/bizdirekt/potencijali-poduzetnickih-zona-hrvatskoj/#>

Nikolić G. i Zorić D. (2014). Razvoj startup kulture u Hrvatskoj u funkciji razvoja gospodarstva. *Praktični menadžment : stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta*, Vol. 5 No. 2, 98-102.

Pfeifer S., Mandić A. i Medić I. (bez dat). *Benchmarking of business incubators in Croatia*. Preuzeto 15.4.2020. s <http://www.erenet.org/papers/download/a2.pdf>

Rajsman M., Petričević N. i Marjanović V. (2013). Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj. *Ekonomski vjesnik : Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues*, Vol. XXVI No. 1, 250-262.

Salamon D. i Knapić Salamon Đ. (2017). Inkubiranje poduzetništva u funkciji razvoja lokalnih prehrambenih sustava i ruralnih zajednica. *Obrazovanje za poduzetništvo - E4E : znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo*, Vol. 7 No. 1, 319-352.

Središnji državni portal (2019). *Slobodne zone*. Preuzeto 18.2.2020. s <https://gov.hr/moja-uprava/poslovanje/pokretanje-poslovanja/slobodne-zone/1670>

Središnji državni portal (2020). *Poduzetnička infrastruktura*. Preuzeto 17.12.2019. s <https://gov.hr/moja-uprava/poslovanje/pokretanje-poslovanja/poduzetnicka-infrastruktura/1842>

Sveučilište u Rijeci (2020). *Znanstveno-tehnološki park (STEP RI)*. Preuzeto 15.2.2020. s <https://uniri.hr/sveuciliste-i-drustvo/sveuciliste-i-gospodarstvo/znanstveno-tehnolojski-park-step-ri/>

Škrtić M. i Mikić M. (2011). *Poduzetništvo*. Zagreb: Sinergija

Tupek K. i Ćorić G. (2018). Utjecaj poduzetničkih inkubatora na generiranje ideja i uspjeh start-up projekata u Hrvatskoj. *Obrazovanje za poduzetništvo - E4E : znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo*, Vol. 8 No. 1, 125-152.

Vajić I., Andrašec M., Ban V., Godtfredsen L., Kuvacić N. i Maleš S. (1994). *MANAGEMENT i poduzetništvo: 1000 programa ulaganja za mala i srednja poduzeća*. Zagreb: Centar za poduzetništvo

Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture NN 93/13, 114/13, 41/14, 57/18. Preuzeto 5.9.2019. s <https://www.zakon.hr/z/652/Zakon-o-unapre%C4%91enju-poduzetni%C4%8Dke-infrastrukture>

Popis slika, tablica i grafikona

Popis slika:

Slika 1 Piramidalno strukturiranje razina usluga	13
--	----

Popis tablica:

Tablica 1. Popis poduzetničkih inkubatora u Republici Hrvatskoj.....	19
Tablica 2. Popis inkubatora za nove tehnologije u Republici Hrvatskoj.....	21
Tablica 3 Statistički izračuni za poduzeća poduzetničkih inkubatora.....	47
Tablica 4 Statistički izračuni za poduzeća inkubatora za nove tehnologije.....	48
Tablica 5 Statistički izračuni za stope rasta/pada poduzeća poduzetničkih inkubatora	48
Tablica 6 Statistički izračuni za stope rasta/pada poduzeća inkubatora za nove tehnologije 49	

Popis grafikona:

Grafikon 1 Broj poduzeća stanara	25
Grafikon 2 Prosječno razdoblje inkubacije	26
Grafikon 3 Udio prihoda od poduzeća stanara.....	27
Grafikon 4 Zrelost poduzeća stanara	28
Grafikon 5 Postotak žena poduzetnica	29
Grafikon 6 Dobna skupina poduzetnika	30
Grafikon 7 Vrste usluga u poslovnim inkubatorima	31
Grafikon 8 Događanja u sklopu poslovnih inkubatora	32
Grafikon 9 Usluge koje poduzeća stanari najviše koriste	33
Grafikon 10 Najpotrebnije vrste podrške za start-up poduzeća.....	34
Grafikon 11 Ulazak start-up poduzeća u poslovni inkubator u 2019. godini	35
Grafikon 12 Izlazak poduzeća iz poslovnog inkubatora u 2019. godini te nastavak samostalnog poslovanja	36
Grafikon 13 Izlazak poduzeća iz poslovnog inkubatora u 2019. godini te prestanak poslovanja	37
Grafikon 14 Slobodni smještajni kapaciteti	38
Grafikon 15 Najčešći zahtjevi poduzeća stanara	39
Grafikon 16 Broj zaposlenih osoba u organizaciji poslovnog inkubatora	40
Grafikon 17 Broj zaposlenih osoba u poduzećima stanarima pojedinog poslovnog inkubatora	41
Grafikon 18 Postotak preživjelih poduzeća stanara	42
Grafikon 19 Ukupna aktiva promatranih poduzeća poslovnih inkubatora	50
Grafikon 20 Ukupni prihodi promatranih poduzeća poslovnih inkubatora.....	51
Grafikon 21 Dobit/gubitak promatranih poduzeća poslovnih inkubatora.....	52
Grafikon 22 Profitna marža promatranih poduzeća poslovnih inkubatora	53

Prilozi

Prilog 1: Pitanja iz ankete

1. Skraćeni naziv Vašeg poslovnog inkubatora *
2. Broj "poduzeća stanara" u inkubatoru trenutno *
manje od 2
3 - 5
6 - 12
13-19
više od 20
Ostalo:
3. Prosječno razdoblje inkubacije "poduzeća stanara" u Vašem poslovnom inkubatoru *
0 - 3 godine
4 - 5 godina
više od 5 godina
4. Koliki udio prihoda ostvarujete od "poduzeća stanara" Vašeg inkubatora? *
5. Većina poduzeća u Vašem poslovnom inkubatoru je u fazi *
početak poslovanja i razvoj ideje koju žele realizirati u proizvod/uslugu
prvi proizvod/usluga je dovršena, trenutni cilj je razvijanje prodaje istih
faza povećanja prodaje postojećih proizvoda/usluga
uspostavljena je prodaja postojećih proizvoda/usluga, istražuju se nove mogućnosti
na tržištu
6. Od ukupnog broja aktivnih poduzetnika u Vašem poslovnom inkubatoru koliko je žena poduzetnica? *
7. Većina poduzetnika u Vašem poslovnom inkubatoru spadaju u dobnu skupinu: *
18 - 25 godina
26 - 35 godina
36 - 45 godina
46 - 55 godina
stariji od 55 godina
8. Vrste usluga koje Vaš poslovni inkubator nudi "poduzećima stanarima" *
Najam poslovnog prostora
Korištenje zajedničkih prostorija (dvorane za sastanke, recepcija, kantina..)
Korištenje komunalnih usluga
Usluge poslovnog savjetovanja i podrške u poslovanju
Marketinške usluge

Računovodstvene usluge

Financiranje inicijalnim sredstvima (financiranje rizičnim kapitalom)

Edukacijski programi

Ostalo:

9. Događanja u sklopu Vašeg poslovnog inkubatora na kojima stanari mogu sudjelovati (označiti ako nudite) : *

organizacija poduzetničkih sajmova

organizacija Business matching-a (pronalazak drugih poduzeća sa kojima žele poslovati)

istraživanje o poduzetništvu

razvoj autohtonih proizvoda

projekti vezani uz sustav upravljanja kvalitetom

tematski i inovacijski programi (natjecanja..)

osnivanje clustera

osnivanje poslovnih zona

Ostalo:

10. Vrste usluga koje "poduzeća stanari" najviše koriste (označiti max 3) *

Usluge poslovnog savjetovanja i podrške u poslovanju

Marketinške usluge

Računovodstvene usluge

Financiranje inicijalnim sredstvima (financiranje rizičnim kapitalom)

Edukacijski programi

Ostalo:

11. Koje su po Vama najpotrebnije vrste podrške za Start-up poduzeća? *

12. Koliko je novih Start-up poduzeća ušlo u Vaš inkubator u 2019. godini? *

13. Koliko je poduzeća izašlo iz Vašeg poslovnog inkubatora i nastavilo svoje poslovanje samostalno u 2019. godini? *

14. Koliko je poduzeća izašlo iz Vašeg poslovnog inkubatora te prestalo s poslovanjem u 2019. godini? *

15. Za prihvata koliko novih "poduzeća stanara" trenutno imate slobodnih kapaciteta? *

16. Što od Vas kao poslovnog inkubatora "poduzeća stanari" najviše zahtijevaju? *

17. Koliko je osoba zaposleno u organizaciji inkubatora? *

1-3

4-8

8-12

više od 12 zaposlenih

Ostalo:

18. Koliko je sveukupno zaposlenih u "poduzećima stanarima" Vašeg poslovnog inkubatora? *

manje od 10

10-25

26-35

36-45

46-55

56-65

više od 65 zaposlenih osoba

19. Prema Vašoj procjeni, koliki postotak poduzeća koja napuste inkubator, preživi iduće tri godine izvan inkubatora? *

20. S kojim problemima se suočavate kao poslovni inkubator u Hrvatskoj? *

21. Imate li kakve preporuke za politike države kako bi Vaše poslovanje bilo uspješnije i lakše? (Zakoni, financiranje..) *